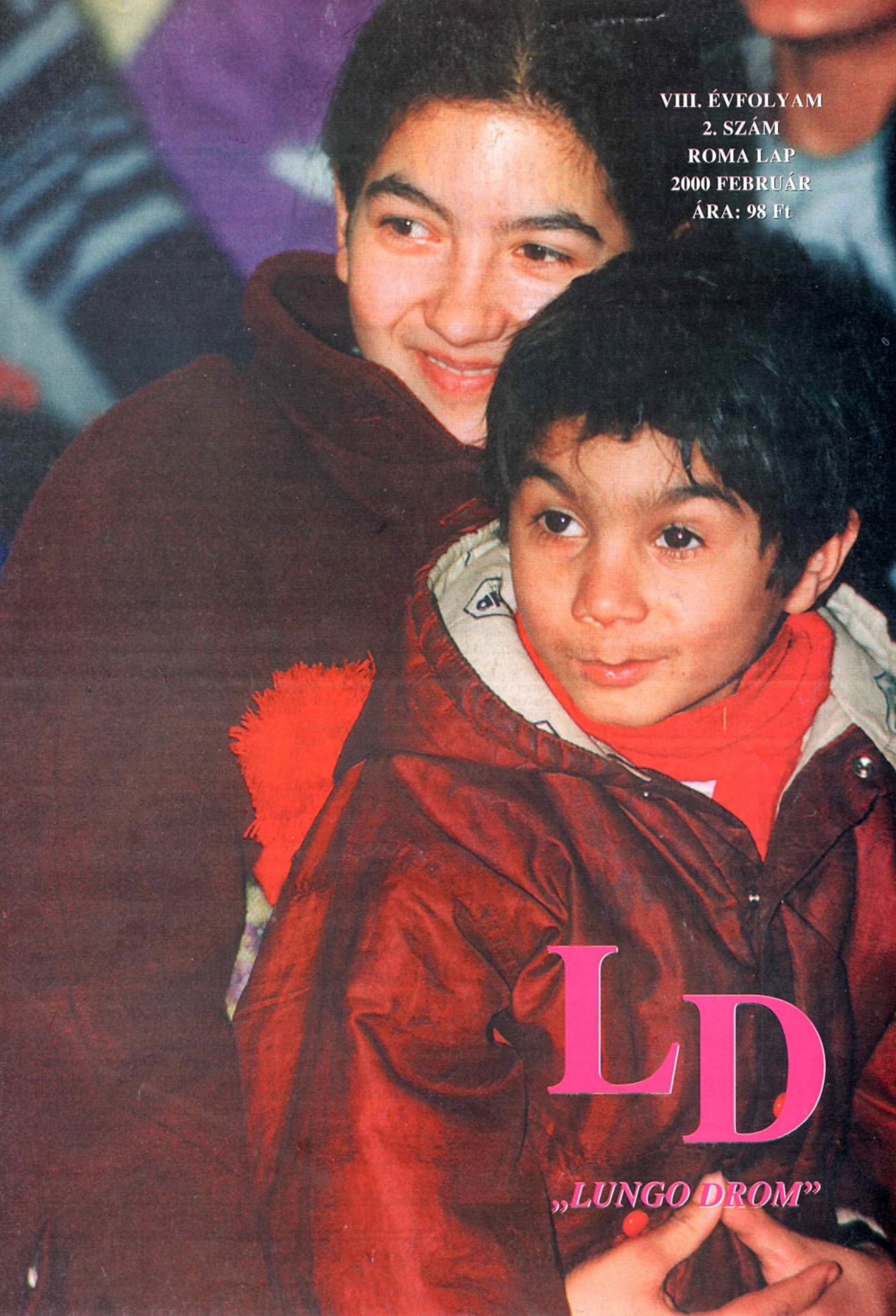

VIII. ÉVFOLYAM
2. SZÁM
ROMA LAP
2000 FEBRUÁR
ÁRA: 98 Ft

LD

„LUNGO DROM”

P O S T A F O R D U L T V A L

Tisztelt Szerkesztőség!

Kunhegyes Város Kisebbségi Önkormányzata – **Bordács Jánosné** elnök kezdeményezésére – a települési önkormányzattal közösen szakmai ta-

nácskozás megrendezésére nyújtott be pályázatot a Magyarországi Cigányokért Közalapítványhoz.

A pályázat kedvező elbírálása nyomán Jász-Nagykun-Szolnok Megye minden olyan telc-

pülésére küldtünk meghívót, ahol a kisebbségi önkormányzat megalakult. 35 településről vártuk a polgármestereket, jegyzőket, oktatási szakembereket, kisebbségi önkormányzatok elnökeit.

1999. december 13–14-én Kunhegyesen az Ilosvai Varga István Városi Művelődési Központban rendeztük meg a tanácskozást, ahol 22 település képviselői jelentek meg.

Mint házigazda polgármester köszöntöm után **Farkas Flórián** az Országos Cigány Önkormányzat elnöke mondott megnyitót és vitaindító előadást.

A kétnapos konferencián elhangzott előadások a cigányság helyzetéről, életkörülményeiről, oktatásáról, az önkormányzat együttműködéséről, a cigány önkormányzatok működéséről, gazdálkodásáról, hatásköréről és feladatairól szóltak.

Előadónak a témák jeles szakértőit kértük fel: **Dr. Varjú Gabriellát**, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettesét, **Kerékyártó T. István**, szociológust, **Csillei Bélát**, a Roma Esély Alapítványi Szakiskola, Középiskola és Kollégium igazgatóját, **Dr. Pálfi Miklóst**, **Kökény Kálmánt**, **Farkas András** az Országos Cigány Önkormányzat tagjait, és **Dr. Farkas Gabriellát**, Magyarországi Cigányokért Közalapítvány igazgatóját.

Vendégünk volt: **Herbály Imre**, országgyűlési képviselő és **Farkas László**, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának képviselője és **Kovács József**, a JNSZ Megyei Munkaügyi Központ képviselője.

A szakmai napot színesítette a kunhegyesi térségi cigány Ki-Mit-Tud? győzteseinek bemutatója.

Címlapon: LD archívum

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP

Megjelenik havonta a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségeikért” Közalapítvány támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.
Telefon/Fax: 56/372-269

Főszerkesztő: **Paksi Éva**

Főmunkatárs: **Farkas Kálmán**

Tervezőszerkesztő: **Arabeszk 3 Bt.**

Munkatársak: **Botosné Kótvé Lilla**,
Bubáné Csapó Ilona, **Bujdosó Jánosné**,
Pálfi Elvira, **Rácz Lajos**

Feladók kiadó: **Farkas Flórián**

Nyomdai munkák:

REPRO STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég,

ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük meg és nem küldjük vissza.

Enciklopédia

Lehota Kiss Bandi

Zenekarvezető, 1857-ben született Szentesen. 14 éves korában Kecskemétre került a híres **Csiklya Károly**hoz, hogy nála végezze zenei tanulmányait. Mint segédprimás a híres **Balogh Bandi** zenekarában kezdett. Temérdek szép kecskeméti leány lakodalmán muzsikált. Kedvelt muzsikusa lett a kecskeméti fiatalságnak. **Beretvás Pál** és **Héjas Lajos** fogadtak egyszer, hogy Bandi nem tud száz nótát elmuzsikálni. Ő azonban 110-et muzsikált el, és így a benne bízó Héjas 10 üveg pezsgőt nyert.

Szentesre költözve 45 évig örövendett közkedveltségnek. 1913-ban az aradi cigányversenyen 17 elsőrendű zenekar közül az övé vitte el az első díjat.

1914-ben ötvenéves jubileumát ünnepelte meg Szentes város hálás közönsége és szép ajándékokkal lepte meg az érdemes öreg primást. 1919-ben feloszlatta zenekarát. Szentes város fiatalságának adott hegedűórákat az örökifjú zenekarvezető.

(Csemer Géza: Habiszti)

A gonosz

Levedli bőrét a gonosz és új ruhát ölt, de én felismerem benne a siket áspiskígyót, amely Éva tenyerébe almát varázsolt. Engem is körülfont hamis ígéretekkel, miközben már anyám méhében ellopta egyik vesémet, lopásra tanította gyermekkoromat, később cigarettát sodort és pálinkát itatott velem. Önzésre nevelte férfikoromat, önsajnálatra ítélte cigányságomat... Magányomat a félelem szögesdrótjával kerítette be. Gyógyíthatatlan sebekkel elvánszorogtam a golgotai kereszthez. A könny-függönyön át láttam, hogy romos vakolatként mállott le rólam a bűn...

Megtisztulva

Akkor változtatom meg a népek ajkát és teszem tisztává, amikor egyakarral engem keresnek. Jönnek hozzám a megtöretett népek... Jönnek a cigányok: fekete szemükben fénylik az igazság. Útközben eldobták a varázskártyát, a pálinkás üveget – eltaposták az utolsó csikket... Imával mosdatják gyermekük ajkát, Jönnek a romák: Indián, Európán át – fénylik az arcuk –, mert engem magasztalnak... Daluk beleütközik a hegyekbe, s a völgyek színültig megtelnek nevetéssel... Hófehér ruhában jönnek a cigányok: jó illatukat hozza felém a szél –, s én asztalt terítek nekik...

Vajúdás

Ne higgy a hazug beszédnek, mert megcsalattat. Életednek ága ki nem virágzik –, mert a képmutató háza népe meddő: nyomorúságot fogan és álnokságot szül... Óh föld, az én véretem el ne takard, – jajomat el ne temesd! Istenem, segíts, hogy megszülethessen szememben a fény –, hogy a sötétségnek adjam rimáncodásomat! Az ősvilág ösvényén nem akarok többé járni – nem akarom követni az álnokság lábnyomát... Fölégetem a múlt hídját... Kigyomlált szívvel, új utat keresek, ahol nem lep meg éjjel az árvíz –, s nem ragad el a zivatar... Mert kösziklára építem házamat: arany és drágakövekből lesz az én otthonom...

Mit hoz a jövő?

Lapzárta után érkezett

Milyen reményekkel tekintünk, tekinthetünk az új évezred elé?
Lesz-e változás, vagy marad minden a régiiben?
Jobb lesz? Rosszabb?
Tudunk-e békésen, szeretetben egymás mellett élni e gyönyörű bolygón?
Elfogadóbbak leszünk-e a másság iránt?
Elég korszerűek leszünk-e a felgyorsuló elektronikus világban, vagy végleg „leszakadunk”?
Lesz-e jövője a felnövekvő nemzedéknek?
És ha igen, milyen?
Milyen jövő elé néz az oly sokat nélkülöző magyarországi cigányság?

Aki válaszol:

Dr. Hende Csaba, az Igazságügyi Minisztérium Politikai államtitkára

1. Ön milyen reményekkel tekint az új évezred elé?

A kisebbségi ügyekért is felelős politikai államtitkárként szeretném hangsúlyozni azt

az igazságot, hogy Magyarországnak hosszú idő óta most van először nagyon komoly lehetősége arra, hogy az ország sorsát véglegesen Európa szerencsésebb, nyugati feléhez kösse. Optimistán tekintek tehát a jövőbe, mert ez a mindinkább megvalósuló integráció elegendő alap lesz ahhoz, hogy hazánk az elkövetkező hosszú időszakban a stabilitás és a gyarapodás korszakát élje.

Mindannyiunk előtt ismert tény, hogy Magyarország – immáron ezer esztendő – fennállása szempontjából, az ország megtartásában milyen fontos szerepet töltöttek be azok a népcsoportok, etnikumok, melyek az idők folyamán hazánk területére érkeztek, itt telepedtek le, beilleszkedtek a társadalom életébe és magukkal hozott hagyományaikkal, értékeikkel, sajátos kultúrájukkal gazdagították, formálták országunk kulturális arculatát.

Remélem, hogy a kormányzat a maga részéről hatékonyan hozzá tud járulni ahhoz a nemes célhoz, hogy a Magyarországon élő nemzeti és etnikai kisebbségek megtarthassák és továbbfejleszthessék identitásukat, kulturális önállóságukat. Hiszem ugyanis, hogy bármely politika – helyi vagy országos szintű – csak akkor lehet hosszútávon sikeres, ha épít az etnikumok közötti, társadalmi kötőerőt jelentő kapcsolatokra, támogatja az alulról jövő kezdeményezéseket és törekszik a felmerült konfliktusok kezelésére, illetve a konszenzusos megoldásokra.

Az elmúlt évtized megmutatta, hogy hazánk politikai életében az euro-atlanti integráció és a határon túli magyarság ügye mellett a Magyarországon élő kisebbségekkel kapcsolatos kérdéskör tekinthető olyan konszenzusos területnek, ahol a parlamenti pártok alapvető célkitűzései azonosak és rendszerint egyetértésben tudnak cselekedni. E konszenzusból következik, hogy a rendszerváltozást követő kormányok kisebbségpolitikáját a folyamatosság jellemzi. E konszenzuson alapuló célunk, hogy olyan kisebbségbarát környezetet és feltételeket teremtsünk hazánkban, amelyek keretében a kisebbségek megőrizhetik és továbbörökíthetik kulturális önazonosságukat.

2. Véleménye szerint milyen jövő elé néz a magyarországi cigányság?

A hazánkban élő cigányság különösen nehéz, több szempontból is hátrányos helyzetével a kormányzat messzemenően tisztában van. A nehézségek leküzdése tervszerű, összehangolt intézkedések sorozatát,

jelentős anyagi ráfordításokat és sok időt igényel. A sikert a diszkrimináció megszüntetése, a társadalmi rétegek közötti különbségek elfogadható szintre mérséklése jelentené. Ez sajnos csak lépésként, fokozatosan érhető el, ugyanakkor elengedhetetlenül szükség van hozzá az egész társadalomnak, és ennek részeként magának a cigányságnak az aktív közreműködésére, kezdeményezéseire, erőfeszítéseire.

A Kormány a kisebbségpolitikát érintő jogalkotási és jogharmonizációs tevékenység során megkülönböztetett figyelmet fordít az Európai Unióhoz való csatlakozásból fakadó követelmények teljesítésére és az ezzel kapcsolatos új kihívásokra való felkészülésre. Tudjuk ugyanis, hogy a csatlakozás szempontjából is kiemelt kérdés a cigányság helyzetének javítása, melyhez külső forrásokat is igénybe kívánunk venni. Áttekintjük, hogy az Európai Unióban belül mely intézkedések segíthetik majd elő a magyarországi kisebbségek kultúrájának megőrzését.

Különösen a cigányság társadalmi hátrányának csökkentése szempontjából lesz meghatározó jelentőségű a kisebbségi kollégiumi hálózat tervezett kialakítása. Ezenfelül segítséget adunk a kisebbségi önkormányzatok hatékonyabb működéséhez, növeljük a roma gyerekek részvételét az óvodai nevelésben, és a kisebbségi közművelődés terén elindult pozitív folyamatok továbbviteléhez biztosítjuk a valóban szükséges forrásokat, így a roma közösségi házak, egyesületek, szervezetek működési költségeinek támogatását is.

Világosan látható tehát az a széleskörű politikai konszenzuson nyugvó kormányzati szándék, hogy a tapasztalatok alapján továbbfejlesszük a nemegyszer mintaértékűnek nevezett magyar kisebbségpolitikai rendszert, és tudatosan folytassuk a cigányság – a kisebbségpolitikán túlmutató – problémáinak megoldását. Ha – szándékaink szerint – az általános kisebbségpolitikai és a szélesebb kérdéskört felölelő romapolitikai területein is sikerül az előrelépés, a magyarországi cigányság helyzete az új évezred első évtizedeiben jelentős javuláson mehet keresztül és szorosabbá válhat a többségi és a roma lakosság közötti együttműködés, kommunikáció. Ez minden magyar állampolgár, valamennyiünk közös érdeke.

Összeállította: **Paksi Éva**

A cigányság (is) Európába megy

A magyarországi kisebbségpolitika, így a cigány politika is példaértékű lehet több európai uniós ország számára – hangoztatta **Dominique Rosenberg**, az Európai Tanács szakértője Szolnokon, a Lungo Drom és az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnökénél tett látogatásakor. **Farkas Flórián** a szakértő kijelentésével csak részben értett egyet. Az OCÖ elnöke úgy vélte, további szemléletváltásra van szükség a kormányzatnál, a társadalomban, de a cigányság részéről is.

A cigányok helyzetéről rendezett kerekasztal-beszélgetésen Dominique Rosenberg kifejtette: a felzárkózást segítő programok nem képzelhetők el a cigányság részvétele nélkül. Éppen ezért a cigánypolitikának a romák legitim és meghatározó erejű szervezeteire kell épülnie. Azaz az Országos Cigány Önkormányzatra és a Lungo Dromra, hiszen ezek a kormány „tárgyalópartnerei”.

Rosenberg úgy ítélte meg, hogy a cigányság felzárkóztatása nem halogatható. A rövid és középtávú cselekvési programokat végre kell hajtani, biztosítva hozzá a pénzügyi forrásokat. De ugyanakkor előretekintve egy hosszú távú programot is mielőbb ki kell dolgozni. Egyébként csak állandóan tüzet kell oltani, és a cigányság helyzete nem javul.

A már elfogadott középtávú intézkedéscsomag és ennek megvalósításához szükséges éves akciótervek tapasztalatait felhasználva lehet előkészíteni egy szakszerű, konszenzuson alapuló hosszú távú cigány stratégiát – vélte a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökhelyettese. **Varjú Gabriella** szólt arról, hogy a kormány többet vállalt 1999-ben, mint az előző évben, így emelkedett a romákra fordítható pénzek összege. A területfejlesztési pénzekből pedig idén már valószínűleg a tavalyi összeg duplája, 200 millió forint lesz elkülönítve az Országos Cigány Önkormányzat

együttműködésével megvalósuló pályázatok önrészenek biztosításához.

Az Európa Tanács szakértője erre alapozva is állította, a magyarországi cigánypolitika nem lehet akadálya az európai uniós csatlakozásnak. A nemzetközi szervezetek rokonszenvvel figyelik hazánk erőfeszítéseit. Sőt, a magyar kisebbségpolitika számos uniós tagállam – például Franciaország – számára példaértékű lehet. Ezt

támasztotta alá tájékoztatójában Szolnok polgármestere is. **Szalay Ferenc** büszkén mondhatta el, a megyeszékhelyen nincs cigánykérdés. Ez annak is köszönhető, hogy a városban már régóta működik cigány önkormányzat, aminek a munkáját anyagilag is igyekszik támogatni a településvezetés.

Balról jobbra: Szalay Ferenc Szolnok polgármestere, Farkas Flórián az OCÖ elnöke és Dominique Rosenberg az Európa Tanács szakértője

Szolnok csak egy város a sok közül – vélte Farkas Flórián. Az OCÖ elnöke szerint még sokat kell tenni, hogy valóban modellértékű legyen a hazai cigánypolitika. Mindenekelőtt szemléletváltásra volna szükség a kormányzat, a társadalom és a cigányság részéről. Ezt a célt is szolgálja az újabb „csúcstalálkozó” **Orbán Viktor** miniszterelnökkel. A kormányfői eszmecserét előkészítendő azonban megelőzi egy tárgyalás a kancellária miniszterével, **Stumpf István**nal.

A cigányságnak nem érdeke a csatlakozás elhalasztása – hangoztatta Farkas Flórián. Az azonban a cigányság, de a társadalom számára sem mindegy, hogy milyen helyzetben lesznek a cigányok az integráció pillanatában. Fontos, hogy az Országos Cigány Önkormányzat valós képet adjon a helyzetről. Éppen ezért a közeljövőben minden EU-tagállammal felveszik a kapcsolatot, írásos tájékoztatót küldve a kormányoknak. Sőt, a tervek szerint Farkas Flórián személyesen is végigjárja majd a tagországokat.

(Új Néplap)

Előítélettel Európába

Ha nem lehetünk – és nem is vagyunk! - közömbösek a határainkon túl élő magyarsággal szemben, akkor elvárható, hogy az Európa országaiban, de főleg a szomszédainkban élő cigányság sorsát is figyelemmel kísérjük. Sok-sok ok miatt. Elsősorban talán azért, hol tartanak a cigányügy kezelésében, a cigányság élethelyzetének alakításában a körülöttünk élő országokban? Ott, hogyan ítélik meg a romákkal való együttélést, vannak-e olyan programok, elképzelések, célok, amelyek a diszkrimináció ellen hatnak, s mit mutatnak azok a felmérések, amelyek azt hivatottak reprezentálni, vajon elég toleráns-e a társadalom többsége a cigánysággal szemben?!

A középtávú romaprogramban a cigánytelepek felszámolása távlati cél

Sokan és sokszor szóvá teszik, hogy Magyarországon a társadalom többsége nem, vagy nem elég toleráns a cigánysággal szemben. Együttélésünk enyhén szólva kusza, olykor zavaros, ellentmondásos, néha helyi összeüt-közésekhez vezet. Az Országos Cigány Önkormányzat középtávú roma prog-

ramjában nem véletlenül szerepel egy diszkrimináció ellenes program. Nyilvánvaló ez is azt célozza, hogy bontsuk a falakat, amely cigányok és nem cigányok, a kisebbség és a többség között láthatatlanul mégis megfoghatóan, kitapinthatóan léteznek.

A **Taylor Nelson Sofres (TNS)** ügynökség reprezentatív felméréséből is kitűnik, hogy északi szomszédunkban is hasonló a helyzet a cigányság integrálódásának elutasításával kapcsolatban. A Népszabadság 1999. december 29.-ei számában **Szilvássy József** tollából „A szlovákok többsége az elkülönítést támogatja” címmel jelent meg az a tudósítás, amely azt elemzi, hogy

Szlovákia lakosságának 60,4 százaléka támogatná az olyan intézkedéseket, amelyek következményeként a romák az egyes településeken elkülönítve élnének a többi lakostól” ez derül ki a már említett ügynökség felméréséből.

Vajon milyen aporóbból, kinek a megrendelésére, s miért szondázták meg a lakosságot Szlovákiában? Milyen eredményre jutnának a hazai kutatások egy ilyen felmérés kapcsán? Nem gondolom, hogy jobb arányra számíthatnánk Ott a cigányság elkülönítésére törekednének. Magyarországon a cigányság integrálódása a cél. Hazánkban 3200 település van. Nem tudom, hogy

szám szerint hány faluban, községben, városban élnek külön cigányvárosokban, cigánytelepeken a romák. Ahol élnek, ott minden bizonnyal telepeken tengődnek, távol a falvak, városok központjaitól. Éppen a szocializálási célok elérése követeli, hogy életmódváltozással, lakások építésével, a munkanélküliség csök-

kentésével, az oktatás színvonalának emelésével komplex módon elérjük a lepusztult cigánytelepek felszámolását. Ez azonban csak hosszú történelmi folyamat eredménye lehet. Arról viszont nincs tudomásom, hogy valahol megkezdtek volna a cigánytelep felszámolását. Az lesz majd az igazi szenzáció, ha valamelyik újságban, a rádióban, tv-ben hírül adják országnak-világnak, hogy a faluban megkezdtek a cigánytelep felszámolását. Szívem szerint nem minden cigánytelepet ítélnék halálra. Csak azokat, ahol embertelenek a körülmények, ahol kilátástalanok az élet- és lakhatási lehetőségek. Természetesen ez a túlnyomó többség. Ezért is szerepel a középtávú romaprogramban a roma telepek felszámolásának koncepciója, mint távlati cél. Ez temérdek pénzzel jár és társadalmi konszenzust igényel, feltételez.

Nem véletlenül ismételtetjük unostalanul: a cigányügy megoldása társadalmi feladat. Nem szabad és nem lehet leszűkíteni csupán kisebbségi politikára. A cigánysággal szembeni előítélet évszázadok során alakultak ki. Megoldása sok-sok türelmet, kitartást és főleg pénzt igényel. És évtizedekig ad feladatot kormányoknak, pártoknak, a cigány önkormányzatoknak, s valamennyi civil szervezetnek.

Így hangzik a TNS ügynökség következő kérdése: támogatna-e olyan rendelkezéseket, amelyek az elkülönítést (cigányokról van szó) törvényesítenék? Erre a megkérdezettek 36,1 százaléka határozott igennel (!), 24,3 százaléka talán igennel (!) A válaszolóknak mindössze 15,7 (!) százaléka ellenezte.

Vajon milyen eredményre számíthatnánk Magyarországon, ha egy ilyen felmérésre sor kerülne? Nem érdemes találgatásokba bocsátkozni. Egy biztos: Magyarország az EU első körös tagjelöltje. Közel van 2002, illetve 2003, amikor sor kerül vagy kerülhet Magyarország felvételére. Nem mindegy milyen teherrel érkezünk. S nem utalnak-e ismétlésre? Nem sorolnak-e hátrább bennünket? Szlovákia útja is Európa felé vezet. Vajon milyen nehézségeket kell addig leküzdeni? S olyan toleránssá változtatni a többségi társadalmat itthon és Szlovákiában is, hogy az előítéletek falát lebontsuk!

Farkas Kálmán

Együttműködési megállapodás az Oktatási Minisztérium és az Országos Cigány Önkormányzat között

**Az LD januári lapszámában
Patthelyzet a roma oktatásban
címmel jelent meg írásunk.**

**A cikk szerzője,
Farkas Kálmán így fejezte be
írását:**

**„Reménykedjünk,
talán lesz elmozdulás.**

**Ha a cigányügyben nem lép
konkrétan a kormány, nagy árat
fog fizetni, s beláthatatlan
következményei lehetnek.**

És nem csak oktatásügyben!”

**Az alább közölt együttműködési
megállapodás, mely
Pokorni Zoltán, oktatási
miniszter és Farkas Flórián, az
Országos Cigány Önkormányzat
elnöke**

**között jött létre, jelentős
elmozdulást mutat
a roma oktatásban**

Az Oktatási Minisztérium és az Országos Cigány Önkormányzat „A cigányság életkörülményeinek és társadalmi helyzetének javítására irányuló középtávú intézkedéscsomagról” szóló 1046/1999. (V. 5.) Kormányrendelet alapján az oktatás területén megoldásra váró feladatok hatékony végrehajtása érdekében megállapodást kötnek:

1. A nevelés-oktatás kiemelten fontos szerepet tölt be a cigányság életminőségének javításában, ezért az Országos Cigány Önkormányzat és az Oktatási Minisztérium közös oktatási munkabizottságot hoz létre a közvetlen együttműködés és információcsere elősegítése céljából, valamint arra, hogy figyelemmel kísérje a cigány oktatáshoz kapcsolódó programok megvalósulását és javaslatot tegyen a támogatások felhasználásának ellenőrzésére.

2. Az elkövetkezendő időszak stratégiai feladata a cigány tanulók iskolai sikerességének biztosítása. A cigány kisebbség igénye alapján – különös figyelmet fordítva a szegregáció elkerülésére – két középfokú kollégiumi háttérrel is rendelkező oktatási központot kell létrehozni. A két iskolacentrum helyszínének kijelölésére az Országos Cigány Önkormányzattal történő egyeztetést követően kerül sor. A PHARE programtól függően 2000-ben kerül sor a két kollégium építésének megkezdésére.

3. Az Országos Cigány Önkormányzat 2000-ben elkészülő koncepciója alapján az Oktatási Minisztérium megvizsgálja a felsőoktatási intézményekben a szociálpedagógiai képzés erősítésének, valamint szociálpedagógiai intézet(ek) létrehozásának feltételeit.

4. A hátrányos helyzetű cigány tanulók eredményes középfokú oktatásához szükséges a kollégiumi férőhelyek növelése, különösen a több középfokú tanintézménnyel rendelkező városokban, megyeszékhelyeken. A kollégiumi férőhelyek bővítésére az Oktatási Minisztérium pályázatot ír ki, melyben prioritást kapnak azok az intézmények, amelyek a cigány tanulók felzárkóztatásában, tehetséggondozásában már eddig is eredményeket értek el. A pályázatok elbírálásába az Oktatási Minisztérium bevonja az Országos Cigány Önkormányzatot.

5. Az oktatási tárca támogatja az Országos Cigány Önkormányzat azon kezdeményezését, hogy a cigány tanulók és hallgatók ösztöndíj biztosításával kapcsolatos feladatokat és pénzügyi feltételeket a Magyarországi Cigányokért Közalapítványhoz koncentrálják. Az oktatási tárca jövő évi pénzügyi lehetőségeinek függvényében az Országos Cigány Önkormányzat javaslatát figyelembe véve támogatni fogja az ösztöndíj támogatásából kimaradt, krízishely-

zetbe került tanulókat. A 2000. évi központi költségvetésben biztosított 100 millió forint felhasználásához az Oktatási Minisztérium szakmai segítségét nyújt.

6. Az Oktatási Minisztérium és az Országos Cigány Önkormányzat nagy figyelmet fordít a cigány gyermekek és tanulók nevelése-oktatása területén a prevencióra. Fontosnak tartják a nagyfokú lemorzsolódás csökkentésére tett intézkedések hatékonyságának 2001-ben történő megvizsgálását és elemzését, valamint a további intézkedések meghatározását.

7. Az Oktatási Minisztérium – a pedagógusok továbbképzését szabályozó rendelkezések alapján – pályázati rendszer keretében kiemelten támogatja az Országos Cigány Önkormányzat által, a cigány kisebbségi program szerint működő nevelési-oktatási intézmények pedagógusai számára szervezett továbbképzéseket.

8. Az Oktatási Minisztérium cigány oktatási ügyekkel foglalkozó referens kinevezése esetén kikéri az Országos Cigány Önkormányzat véleményét.

9. Az Oktatási Minisztérium az Országos Cigány Önkormányzat közreműködésével elkészíti az együttműködési megállapodásában rögzített feladatok 2000. évi ütemezését.

10. A megállapodásban foglalt feladatok megvalósulását az oktatási miniszter és az Országos Cigány Önkormányzat elnöke a feladatok ellátásától függően igény szerint, de legalább félévente értékeli.

Budapest, 1999. december 16.

Pokorni Zoltán
oktatási miniszter

Farkas Flórián
elnök

Országos Cigány Önkormányzat

Közös iskolában – Egyszívvel tanítani

Diáktüntetés az összevonás ellen

A IX. kerületi Polgármesteri Hivatal gazdasági okok miatt úgy döntött, összevonja a Lenhossék utcai Általános Iskolát a Thali utcai Alternatív Iskolával. E döntés olyan lavinát indított el, amely nem tudni, hogy kit temet be.

A Lenhossék utcai Általános Iskola és Diákszövetség levéllel kereste meg a szerkesztőségünket.

A levél kapcsán felkerestük az ügyben érintetteket: a Lenhossék utcai Általános Iskolát, a Diákszövetség képviselőjét, a Thali utcai Alternatív Iskolát, és a Polgármesteri Hivatal oktatási osztályát.

Vélemények, érvek és ellenérvek csaptak össze, ki-ki védi a maga igazát. Én katalizátorként teszem a dolgom, leírom az elhangzottakat.

– Miért sérelmezik a két iskola összevonását – kérdezem **Flautner Istvánt**, a Lenhossék utcai Általános Iskola igazgatóját?

– Évek óta bejáratott iskola a miénk, sok-sok verejtéssel sikerül olyan szintre hoznunk, hogy nincs miért szégyenkeznünk. Pályázatok útján anyagilag is sikerült, olyan helyzetbe hozni az iskolánkat, amelyre lehet jövőt építeni.

– *Az összevonás fékezné, netán visszafogná a sikeres előmenetelt?*

– Az Alternatív Iskolában deviáns, nehezen kezelhető gyerekek vannak. Sok szülő ebben az ügyben aggodalmának adott hangot, félti a gyermekét az esetleges atrocitásoktól. Nekem is vannak aggályaim a közös iskolába járást illetően, mert az elszeparálás szegregációhoz vezet, az integráció nehezen valósítható meg a közös iskolában.

– *Attól fél, hogy bekebelezik az iskolát?*

– Ami azt illeti sok mindennel büszkélkedhetünk, komoly számítógépparkkal rendelkezünk, az utóbbi időben az ifjúsági Triatlonon szép eredményeket értünk el. Versmondó versenyeket nyertünk, a rajzpályázatokon is szép sikereket értünk el.

– *Összevonás esetén Ön megmarad a posztján?*

– Nem valószínű, de nem ezen van a hangsúly. Én nem csak igazgató vagyok, hanem gyakorló pedagógus is, mivel tanítok.

– *Mi az ami bántja Önt?*

– Előzetes egyeztetés nélkül lett kitalálva az összevonás, mellőzve az egyéni érdekeket. Ami bánt az az, ahogyan kezelték és kezelik az összevonást.

– *Még pedig?*

– Nem adták meg az együttgondolkodás esélyét, visszavonhatatlan tényként konstatálja a közös iskola gondolatát.

– *Önnek nem csak a székelt kell átadnia, hanem az eredményeket, eszközöket s mindazt, amit az iskola összegyűjtött mind anyagiakban és szellemiekben egyaránt.*

– Az Alternatív Iskola jóval gazdagabb nálunk, „van mit aprítaniuk a tejbe”. A kényszerházasságba szép „hozományt” hoznak. Ami a székátadást illeti, jó lelkiismerettel tudok felállni, mivel rendben van az iskola „szénája”, mind anyagilag, mind egyéb vonatkozásban.

– *Miért tüntettek?*

– A diákok így adtak hangot a tiltakozásuknak, mert a megkérdésük nélkül döntöttek.

– *Mit sérelmez a legjobban?*

– Budapesten egyre inkább elterjedőben van az iskolák bezárása, megszüntetése. Teszik ezt gazdasági okokra hivatkozva, több esetben az érintett iskolák bevonása, megkérdése nélkül. A Diákszövetséget és a Szülői Munkaközösséget sem hívták meg az előzetes megbeszélésre.

Levélrészlet

A Középső-Ferencvárosban lévő iskolánk társadalmi környezete az elmúlt 20 év alatt megváltozott. Jellemző lett a halmozott hátrányokkal küzdő tanulók magas száma. Cigány/roma tanulóink aránya évek óta 60-80% között mozog, hátrányos helyzetű tanulóink aránya általában 80%. A nevelőtestület évtizedek óta „empátiás” és interkulturális program keretében is segíti a tanulókat. Az elmúlt tanévben is valamennyi tanulóknak továbbtanulása biztosított volt. Nem részletezzük a tevékenységünket, mert a Lungo Drom is pozitív megállapításokat tett egyik riportjában. Az elmúlt évben kerületi-, budapesti- és országos versenyeken elért eredmények önmagukért beszélnek.

A helyi kisebbségi önkormányzat vezetőivel, Csorba Lajossal, Kovács Árpáddal, valamint az Oktatási Minisztérium osztályvezetőjével, Raduly Istvánnal és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Nemzeti és Etnikai Kisebbségek Főosztályának tanácsosával, Farkas Lászlóval történt egyeztető megbeszélések kapcsán is nyilvánították azon véleményüket, hogy ezt az iskolai szellemiséget meg kell őrizni, nem szabad mást ráerőltetni.

Több, a munkánkat folyamatosan belülről is ismerő külső szakember véleménye is azonos. Például az ELTE Tanárképző Főiskolai Kar főigazgatója, **Dr. Németh András** írásbeli véleményében kifejti, hogy „...ez a rendkívül színvonalas és eredményes, átlagon felüli pedagógusi elhivatottságról tanúskodó, a halmozottan hátrányos körülmények között élő cigány származású gyermekek felemelkedésére irányuló – a multikulturális nevelés legjobb értékeire alapozódó – iskolakísérelt továbbfolytatása a jövő évezred egyik jelentős kihívásának megoldására irányuló osztársadalmi érdek által motivált alapvető nevelési feladat...”.

Kalmár Istvánné
Pedagógus

Flautner István
igazgató

Csenki Györgyöt, a Budapesti Iskolák Egyesült Szövetségének elnökét arról faggatom, hogy neki milyen szerep jutott ebben az ügyben.

– A BIESZ tiltakozik minden olyan iskolai összevonás, bezárás ellen, amely nem törvényes keretek között történik.

– Ön mit ért törvénysértés alatt?

– Alkotmány-sértés minden olyan iskolai döntés, amely az iskola, a szülők és a diákok megkérdezése nélkül történik. Éppen ebből a megfontolásból, módosító indítvánnyal éltünk a „honatyák” felé, mivel a jelenlegi törvény alkalmatlan arra, hogy a mederben, tartsa a dolgok folyását.

– A tiltakozásnak milyen eszközét választja a BIESZ?

– Minden fórumot megkeresünk, beadványainkban tiltakozunk az összevonás ellen. Én is szülő vagyok, s riadtan szemlélem a Polgármesteri Hivatal egyeztetés nélküli döntését.

Kováts Meggyesi Ádámot a Polgármesteri Hivatal, Humán Szolgáltató irodájának vezetőjét arról kérdezem, milyen megfontolásból vonják össze a két iskolát.

– Adva van két iskola, az egyik a Lenhossék utcai Általános Iskola, a másik a Thali utcai Alternatív Iskola. Amíg a Lenhossék utcai iskola 50-60%-os kapacitással működik, addig az Alternatív Iskola helyszűke miatt szorong. Ön is beláthatja, hogy ez nonszensz a mai gazdasági viszonyok között. A Thali utcai iskola valamikor bölcsőde volt, nem alkalmas iskolai oktatásra.

– A Lenhossék utcai Általános Iskola sérelmezi, hogy a Diákszö-

vetséget nem hívták meg a fórumra.

– Meghívtuk őket, nem jöttek el, sem írásban, sem telefonon nem jelezték távolmaradásuk okát.

– Miért kerül sor az igazgatóváltásra?

– A Polgármesteri Hivatal hatáskörébe tartozik az iskolaigazgatók kinevezése. E döntésnél szakmai szempontok domináltak. Jőmagam is több évtizedes szakmai tapasztalatokkal rendelkezem.

– Eléggé felborzolta a kedélyeket az említett összevonás.

– Erre azt tudom mondani, hogy a pedagógusnak az az elhivatottsága, hogy tanítson. A rágalomhadjárat nem tesz jót senkinek.

Goldgruber Árpád a Thali Alternatív Iskola igazgató-helyettese büszkén mutatja az iskola „kincseit”.

– Vannak számítógépeink, majdnem kész iskolai könyvtár, komoly szakmühelyek, kenuk, kerékpárok, stb.

Zibolen Mártát az Alternatív Iskola igazgatóját arról kérdezem, hogy miként érintette a hír a két iskola összevonásáról.

– Váratlanul. Az elmúlt évben több milliót investáltunk az iskola „csinosítására”.

– Azt hiszem, hogy mostanra már nyílt titok, hogy Ön lesz a közös iskola igazgatója?

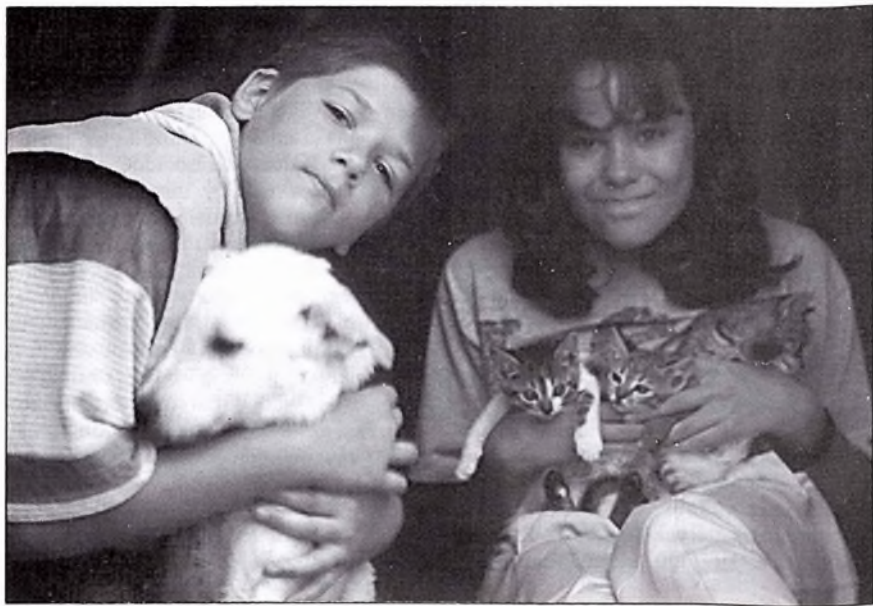
– Bevallom, meglepett a hír, számomra ez egy újabb kihívás. Az Alternatív Iskola is az volt. Nem menekültem el a problémák elől, hanem tettem a dolgomat. Most is megpróbáltam párbeszédet kezdeményezni a Lenhossék utcai iskolával, mindezidáig eredménytelenül.

Sok-sok értékes tapasztalatot szereztem az úgynevezett deviáns gyerekek oktatása során, hiszem hogy ezekből a tapasztalatokból sok mindent adoptálni lehetne a közös iskolába.

– A deviánsnak mondott gyerekek problémáját hogyan oldaná meg a közös iskolában?

– Egy-két nehezen kezelhető gyerekről van szó csupán. Ezt a gondot egy pedagógusnak tudnia kell kezelni. „Túladni” rajtuk sokkal könnyebb.

Goldgruber Árpád így fogalmazott, amikor kikísért a kapuig: – azon kell gondolkodnunk, hogy hogyan lehetne eredményesen tanítani a közös iskolában, közösen, egyszívvel.

Rác Lajos

Felszállt a füst

Miért és hogyan jött létre az Ózd Térségi Cigány Szervezetek a Közös Jövőért Alapítvány?

Ki ne ismerné az írott és elektronikus médiát rendszeresen figyelemmel kísérő közvélemény sorából azt az – enyhe kifejezéssel élve – elnehezült foglalkoztatási helyzetet, amely az utóbbi évtizedekben „átrajzolta” Ózd térségének gazdasági és szociális térképét? Szinte modellszerűen zajlott le a nehézipar – kohászat, bányászat – gyors ütemű visszafejlesztése, ezzel együtt kezdetét vette – ha az optimális ütemtől lassabban is – az új termelési struktúrák kialakulása.

Ez a – gazdasági életben egyébként egészséges irányú – folyamat, természetből adódóan, nem kis gondot okozott a térség életét „igazgató” testületeknek, tisztviselőknek, közéleti személyiségeknek.

Annál is inkább, mivel a mintegy 70 ezres lélekszámú térség aktív korú lakónépességének közel 20%-a cigány származású, többnyire alacsonyan kvalifikált munkaerőt képvisel ez a hányad.

Mondhatni úgy is, hogy a korszerűbb távlatokat megnyitó rendszerváltás bizony egyre táguló „folytonossági hiányt” szaktított a régióban élők szociális hálóján.

Ózdon és térségében – a legutóbbi évtizedekben – a cigányság olyan gyors ütemben és mértékben szorult ki a munkaerő piacról, amely messze meghaladja az országosan kialakult munkanélküliségi trendeket. A cigány – családfenntartó korú – népességnek közel kétharmada elvesztette állását, s ezeknek a háztartásoknak több mint felében már egyetlen aktív kereső sincs.

Életkörülményeik, lakáviszonyaik drasztikusan leromlottak, egyes lokációkban pedig már a társadalmilag minimálisnak elfogadható szintet sem érik el.

A tradicionálisan kialakult önszerveződés felbomlott, a kíváncsú polgári önszerveződés pedig még csak csíráiban lelhető fel.

Ennek az egyre kritikusabbá váló folyamatnak a megállítása, visszafordítása – mint effektív társadalmi igény – egyre elevebb módon kezdett megfogalmazódni a térség önkormányzati, kisebbségi és civil szervezeti vezetőinek a gondolkodásában.

Szerencsés módon az itt élő kisebbségi tisztviselők, aktivisták „jó szürkeállománynak” bizonyultak mind a rálátás, mind a cselekvési készség tekintetében. Mivel a térségi cigányságnak a növekvő munkanélküliség maradt az egyetlen – és nagyon fájdalmas – szociális kapocs a munka világa és a személyes motiváció között, így aztán a munkaügyi központ kirendeltsége lett az első számú színtér. A

helyi cigány vezetők azonban kellő időben észrevették, hogy nem a „mai napi segevényben”, hanem a „holnapi munkavállalásban” kell gondolkodniuk.

Már 1998 elején, az együttgondolkodás érdekében keresték – és találták meg – a helyi munkaügyi kirendeltséggel azt az első „kapaszkodót”, amely kezdő lépésként egy bizonyos konkrétumú munkaerő piaci kapcsolatot jelentett. A város kisebbségi önkormányzata és őt – a térségben legitim módon működő – kisebbségi szervezet együttműködési megállapodást kötött a Munkaügyi Központ helyi kirendeltségével és ennek keretében létrehozták a Roma Szakmai Fórum elnevezésű laza szerveződést.

Ettől a ponttól számítva lényegesen csökkent az „ad hoc” jellegű ügykezelés a kisebbséget érintő munkaerő piaci programok, képzések kezelését illetően. Am ez a pont még mindig csak egy folyamat közbülső állomása és fejlődési szakaszként minősíthető, mivel a térség érintett tisztviselői további lépéseket határoztak el.

Kitartó munkával és példás összefogással egy olyan jellegű alapítvány létrehozásán kezdtek el munkálkodni, amelynek alapító tagjai – Ózd Város Kisebbségi Önkormányzata, valamint további öt térségi karitatív kisebbségi szervezet – lettek.

Az alapítvány létrehozásának ideológiáját, minden ékesszóló helyzetmegnyarázattól élethűbben tükrözi az alábbi három, az alapításban oroszlánrészt vállaló közéleti személyiség néhány tömör megfogalmazása.

Balogh Gusztávné, Ózd Város Kisebbségi Önkormányzatának Elnöke: Már évek óta érezzük az egyre sürgetőbb szükségességét, hogy a kisebbségi önkormányzat tagjainak és az aktívan dolgozó egyéb kisebbségi szervezeteknek csak összehangolt együttműködéssel van lehetősége az egyre elnehezülő helyzetet, a sokszoros lemaradást kimotozni a mostani mélypontról. Végtelenül örülök annak a fogadókészségnek, amelyet térségünk országgyűlési képviselője **Benedek Mihály**, városunk Települési Önkormányzata, annak Családsegítő Szolgálat, a BAZ Megyei Munkaügyi Központ Ózdi Kirendeltsége, az ÉRAK Ózdi kirendeltsége, az Ózdi Foglalkoztatást Elősegítő Közhatalnok Társaság tanúsítottak. De sorolhatnám még az ügyért felelősséget vállaló civil szervezeteket és magánszemélyeket is, akik részt vállaltak a 19 tagú kuratórium munkájában.

Gallyas Bertalan, Települési Önkormányzati Képviselő, Polgármesteri Biztos: Nem állhatunk meg annál a pontnál, hogy a problémákat csak észleljük, regisztráljuk, s hosszú távon csak átmeneti, spontán kezelési módokat gondolkodunk. Mindannyian tudjuk, hogy az Európai Unió csatlakozás előkészületeinek sorában halaszthatatlan feladat – és nemzeti érdek – a cigányság felzárkóztatásának alulról történő építése, önszerveződés útján történő társadalmi integrációja. Ez a feladat nagyon komplex, hosszú távú, s mivel ez a mi dolgunk, ezt nekünk kell megoldani. Annak az ideje lejárt, hogy a segítséget mindig kívülről és felülről várjuk.

Kótai Aladár, az Ózdi Cigányok Szövetségének Elnöke: Nem kis energiát fektettünk az Észak-Magyarországi Roma Unió Ózdi Szervezetével, az Ózd Régió Független Cigány Szövetséggel, a Hangonyi Lungo Drom Szervezettel és a Flamengó Sportegyesülettel együtt – a most megszületett Alapítvány előkészületi munkálataiban. Ez viszont csupán egy meddő próbálkozás maradt volna, ha ebben a munkában nem találtunk volna megértő partnerekre, segítőkre, támogatókra. Nem memék vállalkozni a felsorolásukra, de nem is szükséges, hisz az alapítók és a kuratórium névsorának sokszínű összetétele minden méltató szónál többet mond. Külön öröm számomra, hogy ebben a kezdeményezésben az Országos Cigány Önkormányzat segítségét és támogatását is bírjuk. Egy biztos, ha végrehajtásban is olyan eredményesek leszünk, mint az elhatározásban, akkor már nem csak az égből pottyant segítségben muszáj gondolkodnunk a jövőben, helyette sokkal inkább a közös munka eredményességében. Lényeges változást csak így tudunk elérni a regionális kisebbségi politizálás területén.

Kedves Olvasó! Első ránézésre azt is mondhatná Ön, hogy megint történt valahol valami divatos, hangzatos megoldásra törekvő kezdeményezés. Valóban, ez még mindig csak egy potenciális lehetőség. Az viszont tény, hogy az előkészítés során tapasztalt makacs tenni akarás eredményeként „helyzet van”! Az alapítvány cégbírósi bejegyzése 2000. január 04. időponttal megtörtént. Reméljük, ez a tájékoztatás zárulhat egy olyan ráutaló igeragozással, hogy: Folytatása következik.

Kónya Béla főtanácsos
BAZ Megyei Munkaügyi Központ
Ózdi Kirendeltsége

A zene szárnyain

Primásportré: Jászberényi Kovács Lászlóról

A zene szinte egyidős a beszéddel, alkalmas arra, hogy érzelmeinket tolmácsoljuk. A zenés éttermekből, vacsorázó helyekből, ahol zenét szolgáltatnak, mára

bemászó zenéjével csalogatja a vacsoravendégeket.

Itt muzsikál zongorakisérettel Jászberényi Kovács László, aki hatalmas termete ellenére olyan lágy lírai hangokat csal ki a hegedű húrjaiból, hogy "olvadozni" kezd tőle az ember lelke, s tovaszállnak a gondok, problémák.

Jászberényi Kovács László édesapja híres nagybőgős volt. Muzsikált Karcagon, Debrecenben, Kecskeméten és Budapesten, olyan hírességekkel mint **Suha Balogh József** és **Vidák József**.

Laci hat éves korában kezdett el muzsikálni. **Ördögh Ilona** volt az első hegedűtanára Jászberényben. Később Budapestre költözött a család. Természetes volt, hogy Laci a Rajkó zenekarban folytassa tanulmányait **Farkas Gyula** bácsi keze alatt. Öt évet töltött a Rajkó zenekarban.

Szívesen emlékezik privát tanáira, **Hoffmann Péterre** és édesapja által nagyra becsült **Boros Lajosra**, akinek a „szármáyai” alatt tanulta meg a szakma rejtelmeit.

Sokáig tercprimás volt, a zenekarban óriási feladata van, mivel akkordjaival díszíti a zene hangzását és elősegíti a szép fülbemászó dallamot.

Amikor levezgázott, **Boros Lajos** zenekarába muzsikált, mint tercprimás.

Szívesen emlékezik még **Bobe Gáspár Ernőre**, akivel szintén együtt zenélt.

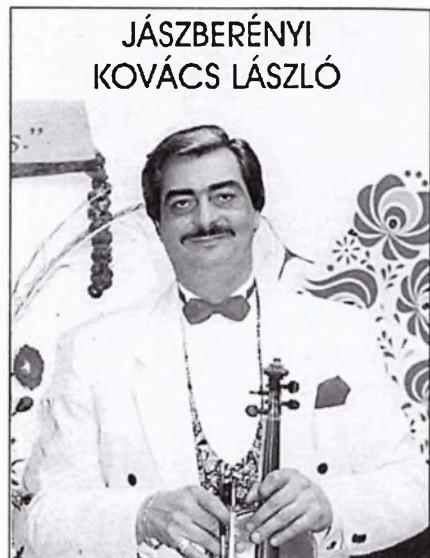
Később játszott id. **Járóka Sándor** zenekarában. Az első külföldi útja **Vörös Kálmán** zenekarával kezdődött 1964-ben. Bejárta Európát: Párizst, Ausztriát, volt Dubajban és Szingapúrban unokaöccsével, ifj. **Sánta Ferenc**cel.

Jászberényi Kovács Lászlónak az első házasságából egy fia van, aki legnagyobb sajnálataira nem lett zenész, a szobafestő és autófényező szakmát választotta. Két szép unokája van.

1972-ben lett primás, a két kitűnő klarinétművész: **Kállai Kiss Ernő** és **Palotai Lajos** patronálására.

A zenei stílusáról, játékáról azt vallja, hogy **Boros Lajos** hatása érezhető a muzsikálásán, amely örömmel tölti el. Két év múlva hatvan éves lesz, szeretne nyugdíjba menni és élvezni a békés öregkort második feleségével, aki osztrákmagyar és Ausztriában él. Zárójelben jegyezte meg, hogy nemesi származású. „Virágzik az aranyerdő” címmel jelent meg kazettája. Nem régen lett tagja a 100 Tagú Cigányzenekarnak, amely nagy megtiszteltetés a számára.

Rácz Lajos

már itt-ott maradt mutatóban. Ilyen hely a Margit-híd Budai hídfőjénél a Paksi étterem, amely intim világításával és fül-

Amikor a lelkével táncol az ember

Hága Máriának, a XI. kerületi Roma Önkormányzat elnökének invitálására látogattam meg a helyi cigány táncgyűttest, amelynek létszáma mintegy húsz főre tehető.

– Ezek a roma gyerekek nem tudnak cigányul – tájékoztat Hága Mária, aki hosszú évtizedekig tanított. Az identitás ápolására lett kitalálva a táncprogram, amelyet a gyerekek nagy kedvvel csinálnak.

– **Ki a mecénásuk?**

– Egy amerikai civil klub támogatja anyagilag a táncgyűttest nagyon szerény összeggel, amely éppen hogy fedezi a tánctanár honoráriumát.

Hága Mária nem kis büszkeséggel számol be arról, hogy van roma futballcsapatuk is. Boldogan mutatja a csapat felszerelését.

Guba László „végigtáncolta” az életét: szolistasaként a Szolnoki Tisza Táncgyűttestől a Honvéd és a KISZ Központi Művészegyüttesig. Nemcsak ragyogóan táncol, de a zenei tudása sem hanyagolható el, s ezt meg is tapasztalhattam, amikor kannázásból és kanalizációs bemutatót tartott. Élmény volt látni, ahogyan ördögös ügyességgel „kiütötte” a tizenhatodokat.

– **Ön szerint ki a jó táncos?** – kérdezem **Guba Lászlót**.

– Az, aki a lelkével táncol.

– **Mitől más a cigánytánc a többinél?**

– Rengeteg az improvizatív elem benne. Az illető táncos lelki állapota határozza meg a tánc jellegét, hogy az szilaj, szerelmes, esetleg szomorú lesz-e.

Nézem a kipirult arcú gyerekeket, akik a mestert és egymást figyelve gyakorolják a figurákat, s ha elsőre nem sikerül, jó kedvvel újra és újra megismétlik.

Guba László türelme elnyűhetetlen, amikor a szünetben a gyerekek rácsimpaszkodnak, körbeveszik, s egymást túlcitálva előnyöket akarnak kicsikarni. A mester engedékenységére már-már irritáló, látni lehet, hogy nem fegyvere a szigor.

Újra ropog a tánc, s a tekintetek kigyúlnak, világítanak, mint megannyi lámpa.

Rácz Lajos

Guba László és tanítványai

BIBLIAI ÜZENETEK KÉPEKBEN...

Botos Flórián olyan hívő keresztény ember, akinek az életében Isten áll az első helyen, pedig három évvel ezelőtt még hagyta sodortatni magát: balhék és az alkohol töltötte ki a napjait. De ez már a múlté.

A jelent Isten töltötte meg tartalommal, s felszínre hozta azokat a talentumokat, amelyekkel minden ember rendelkezik valamilyen formában.

Botos Flórián gyermekkorától szeret rajzolni. Régen híres emberek portréit rajzolta meg, képekről átmásolva. Ma már Isten üzeneteit közvetíti képekben. Sajátos technikával „megírt” rajzok ezek, amelyek bibliai idézetekből bukkannak elő, méghozzá oly módon, hogy az élesedő és elhalványuló betűk adják meg a rajz kontúrját.

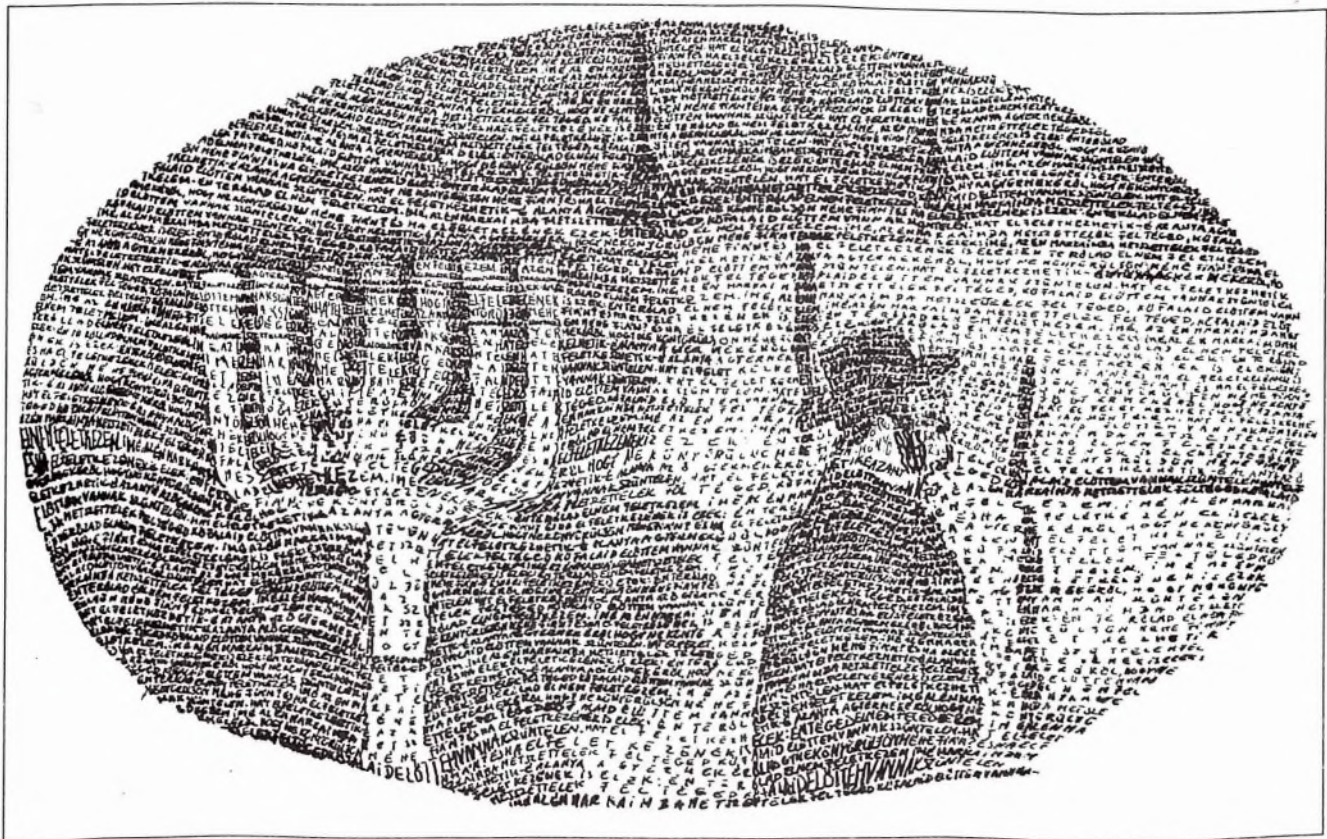
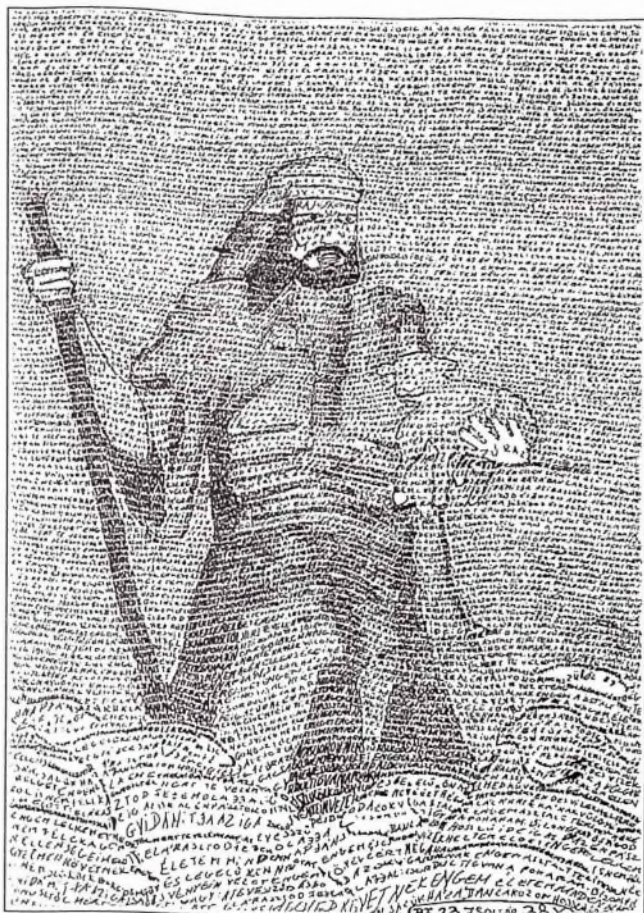
A hiteles szöveg és a kép tökéletes harmóniát alkot, belső rend és fegyelem asszociációjából „lépnek” elő az üzenetek, amelyeket a nézőnek kell megfejtenie.

Botos Flórián első kiállítása, márciusban kerül megrendezésre a Roma Parlamentben, **Zsigó Jenő** védnöksége alatt, aki anyagilag támogatja a fiatal grafikus kiállítását, mintegy ötven kép bekeretezését vállalta föl.

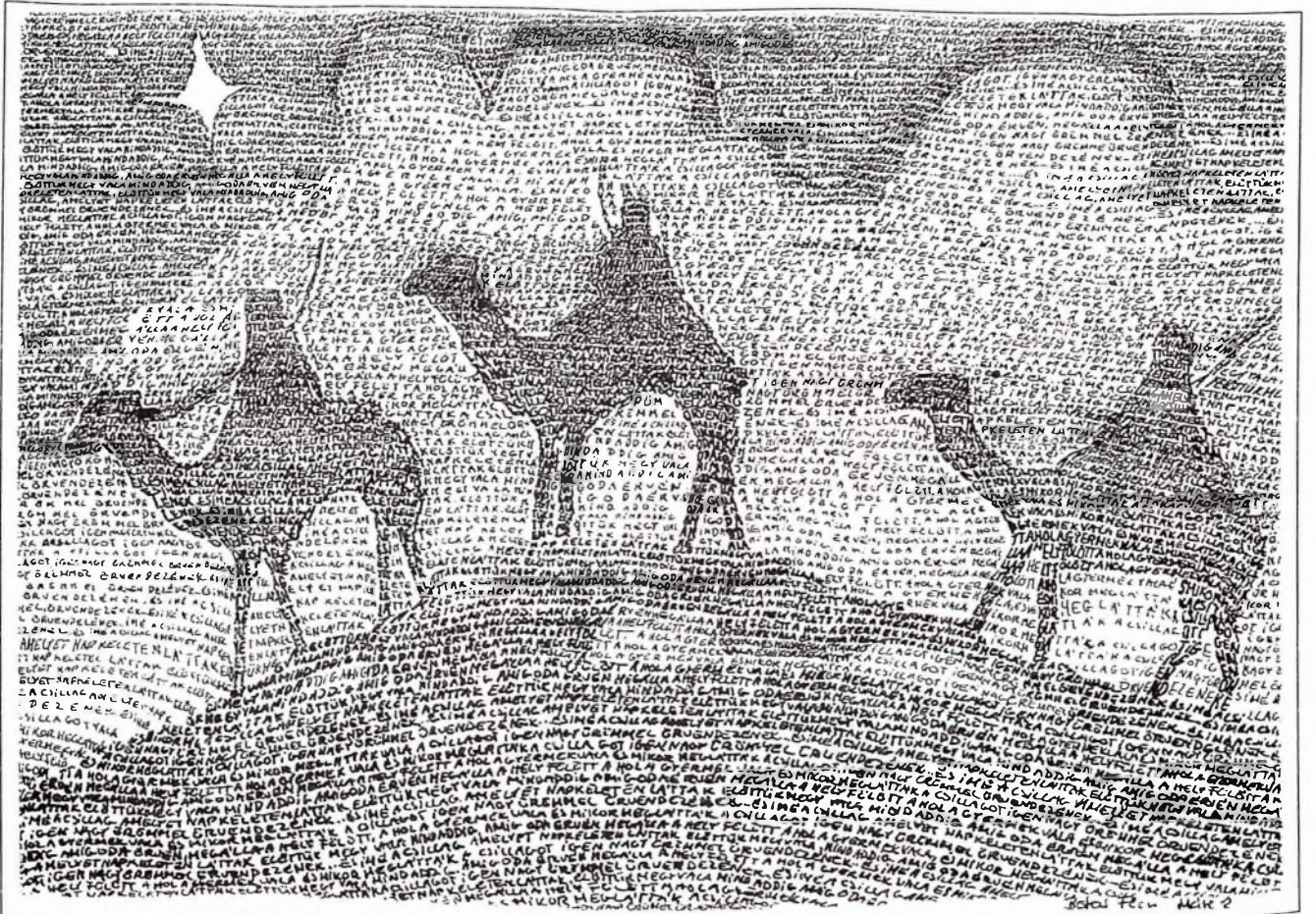
Kíváncsian várom a közönség és a szakemberek reakcióját és nem mindennapi képek láttán.

Rác Lajos

23 Zsoltár 38x

Ésaiás. 49:15-16, 54x

HEGEDŰGÁLA A 100 TAGÚ CIGÁNY ZENEKARRAL

Nagysikerű hegedűgálát tartott a 100 tagú Budapest Cigány Zenekar december 26-án az Állami Operaházban. Az előadást nemzetközi televíziós társaságok is átvették. A hagyományteremtő szándékkal életre hívott karácsonyi koncert rendezési jogát 10 évre a 100 Tagú nyerte el. Képösszeállításunk a koncert pillanatait próbálja megidézni.

A 100 tagú Budapest Cigány Zenekar

Balról jobbra: Raduly József, Farkas Flórián és Isépy Tamás

Balról jobbra: Rockenbauer Zoltán kultusz miniszter és Raduly József

Ökrös Oszkár cimbalom művész

Balogh Dezső klarinét művész

Balról jobbra: Lendvai Csócsi József
és Buffo Rigó Sándor

A koncert fináléja

Fotók: Nyári Sándor

Vendégünk: Vajda Imre

Az Örségből való, Kercaszomoron e különös hangzású faluban látta meg a napvilágot. Már a dédszülők is házban élő letelepedett cigányok voltak, akik megőrizték a cigány nyelvet, a lovári nyelvjárást beszélnek.

Nagyapja a lókereskedés mellett elszegődött a helyi zsidóhoz, aki fűrésztelepet üzemeltetett, ezen kívül el-eljárt napszámba is a helyi pa-

Ezután az álmok és lehetőségek városa következett, Budapest, ahol a Kőbányai Gyógyszergyárban, átképzéssel technikus lett.

1975-ben találkozott **Lakatos Menyhérttel, Daróczi Ágnessel és Choli Daróczi Józseffel.** Ebben az időben egy tucatnyi roma értelmiségi próbálta megfogalmazni helyét és szerepét a társadalomba. Cigány

Hága Antónia közreműködésével, de anyagi okok miatt a Közép Európai Dokumentációs Központ nem tudott gyökeret eresztetni.

Szuhay Péter a Néprajzi Múzeum főmunkatársa megkereste Vajda Imrét, hogy kapcsolódjon be abba a gyűjtési és rendszerezési munkába, amelyből 1998-ban nagyszabású roma kiállítást rendeztek a Néprajzi Múzeumban.

Vajda Imre kreativitásának és sokoldalúságának egy újabb adaléka, az, hogy újságíróként is megállta a helyét. Három évig dolgozott tudósítónak az Amaro Drom-ban.

Kárpáthy Gyula, a Cigány Információs Központ igazgatója felkérésére elvállalta a Romológiai Kabinet vezetését. A lehetőség régi, a perspektíva új Vajda Imre számára.

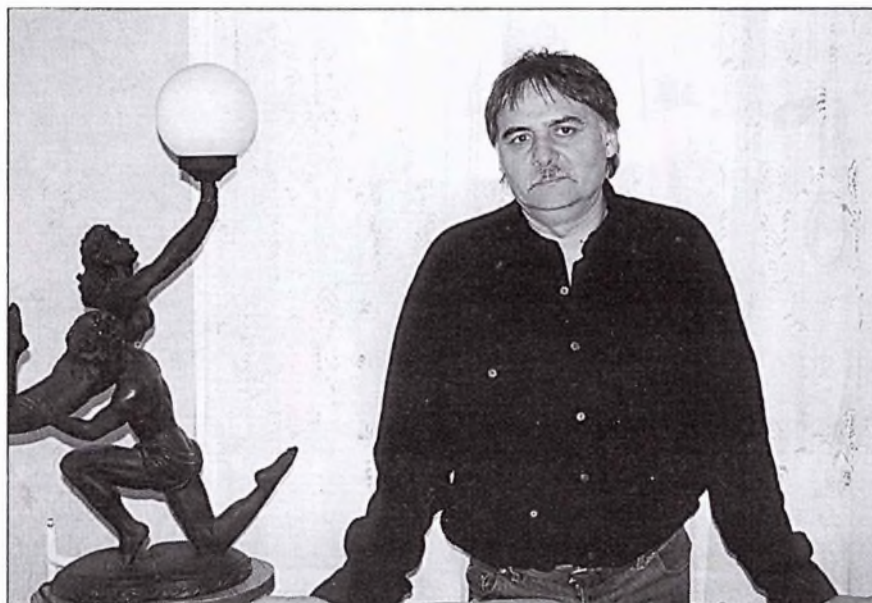
Ahol csak teheti hangsúlyozza, hogy napjaink az utolsó lehetőség arra, hogy „begyűjtsük” azokat a kallódó információkat, amelyeket a szájhagyomány őriz. Ha a kincseket őrző öregeink „elköltöznek”, akkor velük együtt a sírba szállnak azok a történetek, mesék, utak és sorsok, amelyek a múlt gyökerei. Menteni kell, amíg menthető, mert múlt nélkül nem lesz igazi jövőnk.

Amikor a politikai síkra terelődött a beszélgetés, Vajda Imréről előbújt a szociológus. Így vall: egyenlő jogokat kell biztosítani a romáknak a különbözőségi elvek politikájában, azaz egyenrangú állampolgárként kell kezelni a cigányokat.

A különbözőség az identitás ápolásának, megőrzésének a biztosítására kell hogy irányuljon, nem pedig az elszorvasztásra. A roma önbecsülést olyan szintre kell emelni, amely egyenlő esélyt teremt az önazonosság kifejezésére.

Az oktatásnak prioritást kell adni, hogy valóban fel tudjon nőni egy olyan egészséges cigány értelmiségi réteg, amely cselekvő és vezető-képes is egyben.

Rácz Lajos

rasztokhoz. Később egy Körmen-d melletti kis faluba költöztek. Ez a falu széli parasztház már jobb minőségű volt az előzőnél, itt már jutott külön hely a gyerekeknek is.

Vajda Imre szülei analfabéták voltak, ennek ellenére mindent elkövettek, hogy fiuk gimnáziumba járhasson. Imre szívesen emlékezik vissza a gimnáziumi évekre, mert az iskola sokat segített rajta. Sokszor a tanulók adtak össze 10–15 forintot, hogy meleg ételt tudjon enni.

A gimnázium elvégzése után az volt a nagy álma, hogy katonatiszt legyen. Valószínű, hogy ezt az álmot a kitörési vágy sugallta, de sajnos nem veték fel a katonai főiskolára. Egy ideig segédmunkásként dolgozott (érettségivel) a körmen-di cipőgyárban. Az önbecsülés végett Imrének új lehetőségek után kellett néznie.

klubokat hoztak létre a roma kultúra ápolására.

Choli biztatására tanítani kezdett Újpalotán a „Lila” iskolában, amely az első roma iskola volt, mintegy 15–20 gyerekkel foglalkoztak. Imre az eredményesebb munka érdekében beiratkozott a Budapesti Tanítóképző Főiskolára, de ez a képzés sem csillapította tudásslátóit. Beiratkozott az ELTE szociológiai karára is.

Szociológusként **Zsigó Jenőhöz** került, aki a Fővárosi Cigány Módszertani Központ igazgatója.

Vajda Imre számára lehetőség kínálkozott arra, hogy adatokat gyűjtson a roma kultúráról, hagyományairól, szociális gondjairól. Hozzávetőlegesen 4–5000 oldal anyag jött össze, amelyet téma szerint kellett rendszerezni.

E siker kapcsán fölbuzdulva megalakult az Ariadne Alapítvány,

Január – úgy látszik – a gyermekek hónapja volt a hazai cigány tárgyú könyvkiadásban. Három frissen megjelent kiadvány is ennek a korosztálynak, illetve erről a korosztályról szól.

Valamikor a kilencvenes évek elején jelentek meg **Karsai Ervin** szerkesztésében az első olyan füzetcskék, amelyek képes szótárként, s egyben kifestőként, vagy éppen kreatív rajzfüzetként is szolgáltak a cigány nyelvvel éppen csak ismerkedő lurkóknak. Aki egyszer is kezébe vette azokat a fekete-fehér, szerény nyomdatechnikával készült – de üttörő szerepet betöltő munkákat –, igazán nagyra értékelheti kései utódát, az Aranyhal Könyvkiadó és a Cigány Ház gondozásában megjelent Első 100 szavam cigányul című összeállítást. A színes képek szinte vezetik a szemet és biztosra vehető, hogy képről-képre, szóról szóra csábítják az ifjú olvasót. Kipróbált rajzok ezek, hiszen a „Nyelveket tanulok” sorozat korábbi részeiben ugyanezek az ábrák segítettek eligazítani a más nyelvek iránt érdeklődő gyerekeket. Persze lélekemelő érzés, hogy a kis mozdony, amely az előző füzetek címlapján egy torta tetején díszelő brit lobogót, a fekete-piros-sárga német zászlót tartó tigrist és a francia trikolor alatt hajózó vitorlást váltotta fel, ezúttal a vöröskereskes kék-zöld cigány lobogó leng. Ahogyan az is, hogy e három világnyelv után közvetlenül a cigány változat hagyta el a nyomdát, s mellettük foglalhatja el helyét a gyermekkönyvtárak könyvespolcain.

A Cigány Ház – Romano Kher egy másik, hasonlóan műves gyerekkönyvvel is jelentkezett. Ennek címe: Roma találós kérdések (Romane Garradune Lava, Rromani Riddles). A kötet szerkesztője, **Rézműves Melinda Rajko Durió** – szerbiai romák között végzett – néprajzi gyűjtést szervezte köteté. (A fordítók a szerkesztőn kívül, **Jónás Tamás** és **Bálint István** voltak.) A színes képeket át meg átszelik a piros vonalak, néha olyan kuszaságot okozva, hogy ember legyen a talpán, aki kiigazodik, melyik megfejtéshez vezetnek. (A gyerekek szerencsére – reményeink szerint – talpraesettebbek és kitartóbbak, mint a legügyesebb felnőtt, tehát egyből a különböző cigány dialektusokat összevető táblázathoz lapoznak.) Külön érdekessége és értéke a könyvnek, hogy különböző cigány – gurbet, cerhar, lovari, vend és kárpáti cigány – nyelvjárásokban is megadja mind a találós kérdéseket, mind a megfejtéseket. Ezek mellett magyarul és angolul is olvashatók ugyanezek a szövegek. „Így például az ország dél-nyugati részen élő vend nyelvjárást beszélő gyerekek elolvashatják ugyanazt a találós kérdést...” – írja a kötet előszava. Képzeltetni a magyar nyelvű olvasók meglepetését, amikor az említett területen élő cigányok nagy része egyik cigány nyelven sem érti sem a kérdést, sem a megfejtést. Bosszantó és fájdalmas, hogy a beás cigányok nyelve ebbe a kiadványba sem

fért bele, a beás gyerekek kirekesztődtek ebből a kiadványból. Igaz, hogy nyelvük nem a romani nyelv származéka, de a hazai cigányság 8-10%-ának ez az anyanyelve. Az angol nyelvűnél egy ilyen kiadványban, amely a gyerekek közti „új barátságok kezdetét” tűzte zászlajára, különösen káros, megmagyarázhatatlan és jóvátehetetlen az efféle kirekesztés.

A Nemzeti Egészségvédelmi Intézet és a Romano Glaszo Cigány Egyesület közösen adta közre – immár második, bővített kiadásban – a **Váci Márta** – **Lakatos György** szerzőpáros Módszertani ajánlás a cigány gyerektáborok szervezéséhez című kötetét. A gyakorlati rész a táborozás előkészítésétől, a programok összeállításán és a táborozók kiválasztásának szempontjain túl valamennyi fontos információt rendszerbe szedi, s ezen túl egy etikai kódexet is közöl. Mindezt egy olyan szöveggyűjtemény követi, amelynek írásai a cigány gyerektáborok pszichológiai, pedagógiai, szociológiai és jogi hátterét is felvázolja. Tovább színesíti a kiadványt az egykori szemesi résztvevő, a tiszabői gyerekekkel táborozó ismert pedagógus, **Imrei István** visszaemlékezése. A kiadvány végén valamennyi felhasználandó formanyomtatvány megtalálható, ezzel is egyszerűsítve a táborszervezésbe kezdők munkáját.

Hegedűs Sándor

VÉLEMÉNY

Cigány Félóra

Magvas, tartalmas, sokszínű, színvonalas műsort hallhattunk **Varga Ilona** szerkesztő-riporter szerkesztésében és műsorvezetésével 2000. január 28-án a Cigány Félórán. Elismerésre és figyelemre érdemes az a vállalkozás, amely ezúttal az a célt tűzte maga elé, hogy határainkon túlra tekint, s megpróbál képet adni és összehasonlításul szolgálni a hazai cigányság élethelyzetének megítélésében. Színes, változatos kép tárul fel a hallgató előtt mind Angliában, mind Olaszországban élő romák életével, megítélésükkel, el vagy befogadásukkal, integrálódásra alkalmas vagy elutasító magatartásukkal, hatalomhoz és a társadalmi viszonyokhoz való alkalmazkodásukkal stb. kapcsolatban. Ezekből a sokszínű, tartalmas tudósításokkal is kiválólt: ahány ország annyi féle roma élethelyzet. Bizonyos mértékig módunk nyílt általuk a hazai cigányságképpel, élethelyzettel való megmértetésre. Csak dicsérsé lehet a szerkesztő kezdeményezését, melynek folytatását inspirálom.

Lehetetlen egyetlen tudósítás alapján objektív és tudományos mércével mérve

azt állítani, hogy teljes képet kaptunk a romák olaszországi, illetve angolai helyzetéről, de a tendenciák mervadók, még akkor is, ha a riport, mint olyan, szubjektív műfaj, nem fedheti le a teljes valóságot. Tábori életmódot említ az olaszországi és a szigetországi riport is. De micsoda különbséggel! Előbbi a nomád, olykor embertelen életmódot, míg a britániai a színvonalas, kempingszerű komfortos lakásviszonyokat. Az olasz romák nem akarnak(?) életmódot változtatni, s ezért – mint elhangzott – megkérdőjelezhető integrálódási képességük is.

Tóth Valéria riportjában a történelmi távlatok azt is jelzik, hogy Anglia, a demokrácia egyik bölcsője, ahol a népességet tekintve is természetes a sokféleség, s ebből – noha nem hallgatja el a „különleges” gondokat – kiderül, hogy e palettán ott vannak a romák is, természetesen. Noha nem diszkriminációtól mentesen, ha azt is tudjuk, hogy nem engedik letelepedni őket. S talán ezért is „utazók”-nak nevezik őket, s több mint 60 százaléuk a már említett komfortos kempingházakban él, s integrálni kívánják őket. Megtuttuk a riportból, hogy Angliában is vannak cigány tanácsok, és működésüket segítik az önkormányzatok.

A riportkörkép egy színvonalas, egyáltalán nem alibi hanem egy érdemi beszélgetéssel zárult. Öröndetes, hogy Varga Ilona kérdéseire valóban nem sztereotip válaszokat hallhattunk **Dr. Kaltenbach Jenő** kisebbségi biztostól. Érthető, hogy a kérdéseket az EU-hoz való csatlakozást esetleg befolyásoló magyarországi cigányság élethelyzetének megítélése motiválja. Kaltenbach utalt rá, hogy sajnos nem használ a rólunk alkotott kép, s valamennyi nemzetközi dokumentumban elmarasztaló a cigányság elhanyagolt körülményei miatt. Bár nem ítélt meg teljes objektivitással az, hogy ez mekkora akadályt jelent az EU belépéséhez. Azt is jó tudni, hogy az EU értékközösséget is jelent s jelez. Ez pedig azzal jár, hogy nem lenne jó, ha a cigányság miatt következne be hátrány, késés, hiszen ismét lenne hivatkozás alap: Lám ismét a cigányság miatt szenved hátrányt az ország. S ezt bizony kötelességünk elkerülni.

Ez alkalommal is hallatlan jó érzékkel választotta ki a szerkesztő a zenei összekötő dallamokat, a Romanit, a Mond mit tegyek zenéjét, s szinte magasba emelte általuk az egész műsort.

Farkas Kálmán

Gyűjtőmunka a Patapoklosi cigányok között 1976-77 években (III. rész)

Sáfár Sándor és Wuscher Anna közös gyűjtéséből
összeállította Wuscher Anna

Gyógyítás, kuruzslás

Nagyon sok gyógynövényt ismernek, szednek, használnak, árulnak. A Kamilla gyulladás-csökkentő: külsőleg és teája belső gyulladásokra. Utilapú sebre, kelésre gyulladás-csökkentő, köhögéscsillapító. Varjúköröm vérzés-csillapításra. Arnika szintén vérzéscsillapító, seb összehúzó hatása. Zsályát használtak fel-fűvódás ellen. Szájsebre és daganatok kezelésére Bodza virágot izzasztónak. Zsurlót vizelet-hajtónak, vesetisztítónak, epe és máj bajokra. A kutyabenge hashajtó. Macskagyökörrel mérgeztették az ellenséget. Ablaka alá öntötték főzetét. A macskák egész éjjel ott sírtak, vonyítottak. Párási ingert keltett bennük. Bojtorján vérszegénység ellen. Körömvirág külsőleg, és teáját inni fájdalomcsillapítónak. Diófalevél főzetét használták magas vérnyomás ellen. A maszlag, embernek víziókat okoz, lónak elmulasztja a köhögést 48 órára. A beléndek elmulasztja a ló ke-hességét, a nyárfalevél izzasztó. Vérehulló fecskefű elmulasztja a szemölcsöket. Szemölcs ellen ráolvasással is lehet védekezni.

1970 körül Pödör Gyusza egy-szer csak azt vette észre, hogy az egész teste tele van szemölcsökkel. Felkereste Nani nénit. Az pontosan, percre megmondta, mi-kor lesz újhöld, akkor jöjjön. Három egymást követő újhöldkor, Nani néni felvett a földről ta-pogatva, nézés nélkül egy-egy

kavicsot, azzal simítva végig a legnagyobb szemölcsöt. Az az anya, a többi csak a fia – mondta. Simítás közben mormogta: „Ahogy ez csúszik, az úgy müljön el. Háromszor, háromszor is-mételte. Három hónap alatt eltűnt az összes szemölcs. Nagy Gyula beszélte el. Paradicsomot, vörös-hagymát is tesznek a sebre. Kiszívja és gyorsabban gyógyul. Régi módszer, ha nehezen gyógyuló sebtől akarnak sza-badulni, hogy babot főznek. A bab levélével lemossák a sebet. Éjfélkor a vizet kiöntik a keresztútra. Aki először megy arra, belelép, megkapja a betegséget. A régi beteg meggyógyul. Hasonló, amikor pénzzel kenegetik a sebet. A pénzt eldobják, aki felveszi, átvállalja a betegséget.

A legtöbb betegséget, sebet, kelést, gyulladást gyógyítja a vadnyúl-háj. Egy alkalommal **dr. Muskáth Józseffel** beszélgettünk a rendelőjében. Elmondta, hogy az új körzeti rendőr cigány származású, vidékről helyezték a faluba. Anyja füves asszony otthon. A következőképpen mu-tatta be tudományát az orvosnak. Jött nagy sebbel-lobbal a ren-delőbe. Nem volt már senki beteg. Előkapott egy növény levelet. Az asztalon a körmével függőlegesen és vízszintesen is megvagdosta. A levél egész lucskos lett. Akkor valahonnan előkapott egy zsilett-pengét, egyik ujját bevágta. Spric-celt a vér. Körbekapta a lucskos levéllel és közölte, fél óra múlva visszajön. Még dolga van. A

körorvos lélegzethez sem jutott, már el is ment. Fél óra múlva valóban visszajött a rendőr, kezét előretartva mondta: „Tessék meg-mondani, melyik ujjam volt elvágva?” dr. Muskáth József előbb szabad szemmel nézegette, majd nagyítóval. Nem látta a vágást. A rendőr elárulta, hogy amika volt a növény. Ez vérzéscsillapító és összehúzza a sebet. Természetesen nem volt széles és mély a vágás.

Megrontás

A poklosiak, ha otthon tartó-zkodnak, ha nem, az ajtó előtt keresztbe teszik a söprűt, hogy a rossz szellemek ne mehessenek be. Söpörni mindig az ajtótól befelé szabad, mert másképpen kisöprik a szerencsájüket. Rossz szándékú látogató után azonnal össze kell söpörni és a szemetet utána hajítani a szabadba. Közben mondani: „Így menjen szét minden csontod”. Az össze-söpört szemetet nem fontos utána hajítani, el is lehet égetni benn a lakásban. Közben mon-dani: „Bángyol tyo Puro! Korráj vész! (Sántulj meg! Vakulj meg!) Más rontási mód: Szerezni az ellenségtől 3 szál haját. Vagy kihullottat, vagy veszekedést provokálni és kitépni. A haját el kell égetni, közben mondani: „Tyernyol Tye buko! (Rothadjon el a szíved!)

– folytatjuk –

Iránytű az Olvasónak!

Az ezentűl havonta megjelenő tájékoztató azzal a céllal készült, hogy segítse a szociális ellátások bonyolult rendszerében történő eligazodást, könnyítse a különböző ellátásokhoz való hozzájutást. Az ismeretetés mellett pontosan szerepelnek a jogszabályok jelölései, melyek a későbbiekben segítséget nyújthatnak a szöveg pontos megismeréséhez.

1999. évi XCVII. törvény

A gyermekgondozási díj bevezetésével összefüggő törvényt módosításokról

A gyermekgondozási díj ismételt bevezetésének elsődleges célja a népesedési mutatók kedvezőbb irányú befolyásolása. A gyermeket nevelő családok támogatásának e formája a születésszám növelését azoknál a családoknál kívánja ösztönözni, ahol a gyermekvállalás miatt jelentősebb jövedelem-kieséssel kell számolni. Mivel a kormányzati szándék szerint a gyermekgondozási díj kereketárhányos ellátás, a jogosultsági feltételek értelemszerűen a biztosítási jogviszonyon alapulnak. A gyermekgondozási díj az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásainak egyik formájaként a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló **1997. évi LXXXIII. törvényben** kerül szabályozásra. A gyermekgondozási díj speciális abból a szempontból, hogy a folyósítás időtartama járulékfizetés mellett kerül nyugdíjra jogosító szolgálati időként elismerésre. A gyermekgondozási díj – hasonlóan az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásaihoz – adóköteles jövedelemnek minősül.

Az ellátásra jogosultak köre

Gyermekgondozási díjra jogosult a vér szerinti és az örökbefogadó szülő, a szülővel együtt élő házastárs, valamint az a személy, aki örökbefogadási szándékkal vesz nevelésbe gyermeket, feltéve, hogy az örökbefogadási eljárást elindították, továbbá a gyermek gyámja is. Az ellátásra csak az a személy lehet jogosult, aki a gyermeket saját háztartásában neveli.

Az ellátás nem terjed ki a szülő élettársára, a hivatásos nevelőszülőre és azokra a nevelőszülőkre sem, akik nem gyámjai az általuk nevelt gyermekeknek. A gyámhatósági gyakorlat szerint a nevelőszülőt mindazokban az esetekben a gyermek gyámjának is kijelölik, ha a

nevelésbe vétel hosszú távra, feltehetően a gyermek felnevelésének teljes időtartamára szól, pl. ha rokon vállalja a gyermek felnevelését. Ebben az esetben a cél az, hogy a szülő minden támogatást megkapjon, így igénybe vehesse a gyermekgondozási díjat is. A törvény nem ösztönözi azonban a gyermekgondozási díj megszerzése érdekében történő nevelésbe vételt, és azt, hogy két éves kora után a gyermek visszakérüljön az intézménybe. A gyermekgondozási díjra egyaránt jogosult az anya és az apa is.

Jogosultsági feltételek

Az ellátásra az a személy jogosult, akinek az ellátásra vonatkozó igénye a biztosítási jogviszony időtartama alatt nyílik meg és rendelkezik az igény bejelentését megelőző két éven belül legalább 180 nap biztosítási idővel.

Jogosult az ellátásra az a szülő is, akinek a biztosítási jogviszonya a gyermekgondozási díj igénybevétele érdekében időtartama alatt szűnik meg. Ez az eset tipikus lehet a határozott idejű szerződéssel alkalmazottak körében. Előfordul, hogy a biztosítási jogviszony már a terhességi gyermekágyi segély folyósítása idején megszűnik. A gyermekgondozási díjat ilyen esetben is meg kell állapítani, feltéve, ha a terhességi gyermekágyi segélyre való jogosultság a biztosítási jogviszony fennállása alatt keletkezett.

A jogosultság feltételeként előírt előzetes 180 napi biztosítási időbe be kell számítani a biztosítás megszűnését követő táppénz, baleseti táppénz, terhességi gyermekágyi segély idejét, valamint a felsőfokú oktatási intézmény nappali tagozatán 1 évnél hosszabb ideig folytatott tanulmányok időtartalmát.

Gyermekgondozási díjra vonatkozó kizáró szabályok

Ugyanazon gyermek után gyermekgondozási díj, terhességi-gyermekágyi segély, gyermekgondozási segély, ápolási díj, gyermekápolási táppénz egyidejűleg nem folyósítható.

Nem jár gyermekgondozási díj, ha az igénylő bármilyen jogviszony keretében munkát végez, vagy hatósági engedélyhez kötött kereső tevékenységet személyesen folytat, vagy egyéb – a szo-

ciális törvényben részletesen felsorolt – rendszeres pénzellátásban részesül, vagy előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés büntetését tölti.

A gyermekgondozási díj akkor sem folyósítható, ha gyermeket ideiglenes hatállyal elhelyezték, átmeneti vagy tartós nevelésbe vették, illetőleg bentlakásos szociális intézményben, továbbá napközbeni ellátást biztosító intézményben gondozzák.

A gyermekgondozási díj összege és mértéke

A gyermekgondozási díj összege a naptári napi átlagkereset 70%-a, de havonta nem lehet több mint az ellátás megállapításának időpontjában érvényes minimálbér kétszerese.

A naptári napi átlagkereset megállapítására a táppénz megállapítására vonatkozó szabályok érvényesek.

A gyermekgondozási díj megállapított összege a folyósítás időtartama alatt nem változik. Ugyanazon személy részére történő ismételt megállapításkor az ellátás összege – ugyanazon gyermek esetén – azonos az első ízben megállapított támogatás összegével.

Gyermekgondozási díj folyósítása

Az ellátást a munkahelyi társadalombiztosítási kifizetőhelyek állapítják meg és a munkabér végelszámolásakor folyósítják. Ha a gyermekgondozási díjat a megyei egészségbiztosítási pénztárak utalják, akkor a tárgyhót követő hónap 10-ik napjáig az ellátást ki kell utalni.

A jogalap nélkül felvett ellátást meg kell téríteni. Mivel a gyermekgondozási díj forrása a központi költségvetés, az egyéb egészségbiztosítási ellátásoktól eltérően, a megyei egészségbiztosítási pénztár vezetője méltányossági jogkört nem gyakorolhat, lehetősége van ugyanakkor részletfizetés engedélyezésére.

A gyermekgondozási díj bevezetésével kapcsolatos rendelkezések 2000. január 1-jén lépnek hatályba. Az ellátást mindazok az egyéb feltételek szerint jogosultak igénybe vehetik, akiknek a gyermeke a hatályba lépés időpontjában a második életévét még nem töltötte be.

Pető Zsolt
Szociális Irodavezető

A félreértelmezéstől a tudatos megtévesztésig

Miközben egyre árnyaltabb elemzések születnek a rendszerváltozás elmúlt időszakáról, azt is észre vehetjük, hogy az elhallgatás és félreértelmezés politikai szándékai újra és újra felszínre törnek. S ezzel egyidejűleg azzal is szembesülnünk kell, hogy *aktuálpolitikai érdekek szerint minősül valami jónak vagy rossznak*. Reménykedve gondolhatunk például arra, hogy a családtámogatás új rendszere mérhetetlenül sikeres lesz, csökken a létbizonytalanság, s végre a társadalom alsó harmada is nagyobb mértékben részesül a gazdasági és egyéb javakból. Nem beszélve a megújított lakásvásárlási hitelekéről vagy éppen a gyedről. Mert első pillantásra valóban olyan társadalompolitikai kezdeményezésekről van szó, melyek hosszabb távon valóban eredményesek is lehetnek.

ÁTLÉPHETETLEN AKADÁLY

Csak éppen arról a körülményről nem szabad elfeledkeznünk, hogy a polgárosodás jelenlegi társadalmi modelljében a főszerep azé a felső osztályé, amelyik eddig is kivívott gazdasági, szociális és kulturális előnyeit váltja valóra. Merő önáltatás lenne azt gondolni, hogy a társadalmi polarizáció (szétesés) világában az alsó rétegek számára valódi és egyenlő esély kínálkozna a felzárkózásra. Cáfolhatatlan tény ugyanis, hogy az említett kedvezmények ellenére az úgynevezett szociális fal átléphetetlen akadályt jelent. S ez utóbbi sem egyszerűen a szegények és gazdagok, az alsó és felső társadalmi csoportok között húzódik, hanem a munkaerejüket értékesíteni képeseket választja el azoktól, akik munkahelyet sem találnak maguknak. Változatlanul

eltartotti létbe süllyednek, ráadásul olyan viszonyok közé, ahol a pusztta túlélés forog kockán. S mindez annak a következménye, hogy a létbiztonság például nem csupán attól függ, ki tud magának lakást vásárolni, hanem sokkal inkább attól, képes-e mindennapi életkörülményeit az elviselhetőnél magasabb szinten reprodukálni.

A JAVAK EGYENLŐTLEN ELOSZTÁSA

S ehhez aligha nyújthatnak valódi garanciát a szociális juttatások. Mert akár mennyire csökken is az infláció, a javak egyenlőtlen elosztása és eloszlása az egyik rétegben a hátrányokat, a másikban pedig az előnyöket konzerválja. Még abból a szempontból is, hogy az érdekérvényesítésre való képesség – így a cigányság körében – milyen politikai támogatást kap. Ha tehát abból indulunk ki, hogy a jelenlegi hatalom a felső középosztály megerősödésétől várja a gazdasági és a társadalmi megújulást, azt is tudomásul kell vennünk, hogy az idézet szociális fal még inkább megosztja a társadalmat. Éppen a rendszerváltozás közel egy évtizede bizonyítja, hogy a tulajdon és a hatalmi viszonyok átrendeződése révén nem egyszerűen nyertesekről és vesztesekről kell beszélnünk. A létszámukat tekintve sem, mivel a társadalom kétharmada joggal sorolható a kisebb-nagyobb létbizonytalansággal küszködők kategóriájába. Nem szólva a szegénységi küszöb alatt élők többszázszázalékos csoportjáról.

SZÁZEZREK NYOMORGÓ VILÁGA

Ebben a helyzetben persze könnyű azt mondani, hogy négy év alatt

egyetlen kormány sem képes csodát tenni. Mert a társadalmi bajok sokkal nagyobbak annál, hogy sem könnyűszerrel gyógyítani lehetne azokat. Mindez igaz is. Ám az mégis elvárható lenne, hogy a kormányzat a közjó gyarapítása érdekében ne a leszakadt társadalmi csoportok kárára váltsa valóra ígéreteit. Képletesen szólva: az áhitott középosztály diszkrét bája egy pillanatra sem leplezheti el az alullévő százszázalékos nyomorgó világát. Ha bárki erről másként gondolkodna, legfeljebb a mindenkori hatalom iránti politikai lojalitásáról tenne tanúbizonyságot. Amely persze többnyire előnyökkel jár, de ettől még a tények tények maradnak. Mert ugyanis egyre szembeszökőbb igazság az, hogy globalizálódó világunkban a legnagyobb ellentét a versenyre képesek és a versenyre képtelenek között húzódik. A társadalomnak nincs olyan területe, ahol ez ne érvényesülne.

Még hozzá annyira könnyörtelen módon, hogy hatása alól senki sem vonhatja ki magát. Ám mindebben az a szomorú, hogy a kíméletlen versenyben egyre növekszik az áldozatok száma. Az érdekérvényesítésre képteleneké, a semmilyen anyagi, szellemi és erkölcsi tartalékokkal nem rendelkezőké, a társadalom aljára szorultaké. Vagyis azoké, akik még hosszú évtizedeken keresztül a rendszerváltozás elkerülhetetlen vesztesei. Éppen ezért több mint hiba, ha a polgárosodás vonzó illúzióival próbálják helyettesíteni a realitás valódi tényeit. Hiszen egy idő után a félreértelmezés könnyen tudatos megtévesztésbe torkolhat.

Dr. Kerékgyártó T. István

A Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány 2000. évi pályázati felhívása a nemzeti és etnikai kisebbségek kultúrájának, önazonosságának megőrzéséért, fejlesztéséért végzett tevékenység támogatására

CÉLPÁLYÁZATI TÉMAKÖRÖK:

- **Gyermek- és ifjúsági táborok, tanulmányi kirándulások**
Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. május 5.
döntés: 2000. június közepe
- **Hagyományörző és kulturális rendezvények**
Második szakasz (2000. szeptember 1. és 2001. február 28. közötti időpontban zajló programok)
beküldési határidő: 2000. május 5.
döntés: június közepe
- **Tudományos rendezvények**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
- **Kutatói programok**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
- **Kisebbségi – közéleti szakemberek képzése**
beküldési határidő: 2000. március 10.

- döntés:** 2000. április vége
 - **Kisebbségi regionális és helyi elektronikus média**
beküldési határidő: 2000. március 10.
döntés: 2000. április vége
 - **Kiadói tevékenység**
beküldési határidő: 2000. április 21.
döntés: 2000. május vége
 - **Kalendárium kiadása**
beküldési határidő: 2000. szeptember 15.
döntés: 2000. október vége
 - **Kisebbségek hitéletéhez kapcsolódó anyanyelvi és közösségi tevékenységek**
beküldési határidő: 2000. április 21.
döntés: 2000. május vége
 - **Kisebbségi anyanyelvű és cigány színházi tevékenység**
beküldési határidő: 2000. április 21. **döntés:** 2000. május vége
 - **Közügytemény állományának gyarapítása**
beküldési határidő: 2000. április 21. **döntés:** 2000. május vége
- A kuratórium a döntéshozatal időpontjainak változtatási jogát fenntartja!

Értesítés küldése a döntéstől számított 10 napon belül.

FIGYELEM!

Az adatlap a pályázati kiírást részletesen tartalmazó útmutatóval együtt beszerezhető a közalapítvány irodájában munkaidőben (Budapest, V. ker., Akadémia u. 3. II/240.) Ha a pályázó postai úton kéri az anyagot, akkor C5-ös (közepes méretű), a pályázó nevére megcímezett, felbélyegzett válaszbortéket kérünk. **Levélcímünk:** 1387 Budapest 62. Pf.: 25. Az adatlap és az útmutató lehívható az alábbi Internet címeken is: <http://www.romapage.c3.hu> <http://w3.datanet.hu/mnekk>

A teljes pályázati anyagot 1 példányban, 200 Ft értékű postai bélyeggel együtt kérjük benyújtani! Faxon, e-mail-en nem küldünk és nem fogadunk pályázati anyagot!

FONTOS!

Az adatlap kitöltéséhez 8 oldalas útmutató szükséges, amely részletesen tartalmazza a pályázat benyújtásához szükséges tudnivalókat is! Hiányos vagy késve érkező pályázatot a kuratórium nem bírál el. Hiánypótlást nem kérünk és nem fogadunk el.

Pályázat a MNEK Közalapítvány 2000. évi kisebbségi alkotók ösztöndíj támogatására

A pályázat alkotások létrehozására irányuló, a közalapítvány e tevékenységek elindítását, illetve folyamatosságát szeretné biztosítani ösztöndíj-támogatás formájában.

A felhívás azoknak a kisebbségi alkotóknak szól, akik alkotó tevékenységükkel valamelyik (esetleg több) kisebbség képzőművészeti, zenei, irodalmi, tánc hagyományait ápolják, bemutatják.

Az ösztöndíj célja, hogy segítséget nyújtson, kedvező feltételeket biztosítson a magas színvonalú alkotómunkához.

Az alkotó ösztöndíj pályázható témái:

1. Képzőművészet

A képzőművészet/népművészet bármelyik ágában, valamint a fotóművészetben folytatott alkotómunka.

2. Zene

Az adott kisebbség zenekultúrájának megfelelő zeneművek komponálása, átíratása. (Az adott kisebbség zenei hagyományaival kapcsolatos kutatómunkát, a kész zeneművek hanghordozó formájában való kiadását, a kész zeneművek előadásával, színpadra állításával kapcsolatos pályázati lehetőségeket ld. a MNEK Közalapítvány 2000. évi célpályázati felhívásában.)

3. Irodalom

Kisebbségi nyelvű és/vagy témájú, illetve kétnyelvű irodalmi művek (vers, próza, színpadi darab, műfordítás, stb.) létrehozása.

(A kész művek kiadását ld. a MNEK Közalapítvány 2000. évi célpályázati felhívásában.)

4. Koreográfia

Autentikus táncok koreografálása.

A pályázók köre:

- azon természetes személyek, akik az 1993. évi LXXVII. tv. alapján a Magyarországon taxált 13 kisebbséghez tartoznak (bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán).

- Az adható támogatás egyénekenként és pályázatonként: maximum 180 000 Ft,
- Az ösztöndíj folyósítása legfeljebb az alkotómunka 6 hónapjára jár.

- A pályázó egyénileg, egy eredeti példányban nyújtja be pályázatát.

- Ugyanez a pályázó több témában is pályázhat, ez esetben külön-külön adatlapon kell pályázni.

- Az adatlapon a pályázó a fenti keretek között jelölje meg a támogatás időtartamát (max. 6 hónap) és az igényelt összeget (max.: 180 000 Ft.)

- A programmal érintett kisebbségnek a törvényben felsorolt 13 kisebbség között kell szerepelnie!

- A közalapítvány a kezdeményezettel szerződést köt, amelyben rögzítik a támogatás folyósításának feltételeit.

- A pályázat beadásának határideje: 2000. március 10.

- **Döntés a pályázatokról: 2000. április 27.** (A MNEKK kuratóriuma a döntés időpontjának a változtatási jogát fenntartja.)

- A kuratóriumi döntésről a pályázókat levélben értesítjük.

- **Hiányosan, adatlap nélkül vagy határidőn túl érkezett pályázatokkal a kuratórium nem foglalkozik!**

A pályázat benyújtásakor csatolandó dokumentumok:

- kitöltött adatlap,
- szakmai önéletrajz, melynek tartalmaznia kell, az alkotó eddigi tevékenységének leírását, bemutatását, eddigi munkáit, kiállításait,
- műveinek bibliográfiáját (irodalmi pályázat esetén),
- részletes alkotói terv,
- 200 forintos postai bélyeg.

Ajánlások, referenciák:

Az adott témában tevékenykedő és elismert szakemberek javaslatai segítik a szakszerű döntést.

Székhely:

V., Budapest, Akadémia u. 3. II./240.

Postacím: 1387 Budapest 62. Pf. 25

Telefon: 06-1-312-2824, 332-7334, 331-9711, 302-6713

Internet: <http://w3.datanet.hu/mnekk>

Internet: <http://www.romapage.c3.hu>

Pályázati felhívás

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola (Zsámbék), a Cigány Hagyományokat Kutató Egyesület, a Cigány Szociális és Művelődési Módszertani Bázis (Pécs), a Collégium Martineum, a Debreceni Egyetem (KLTE) Néprajzi Tanszéke, az ELTE Folklóre Tanszéke, az Európai Folklór Intézet, a Gandhi Gimnázium, a Györfly István Néprajzi Egyesület, a Hélix Alapítvány, a Honismereti Szövetség, a Karácsony János Honismereti Egyesület, a Kárpátok Alapítvány (Kassa), a Kriza János Néprajzi Társaság, a Magyar Művelődési Intézet, a Magyar Néprajzi Társaság, a Magyar Védőnők Egyesülete, a Miskolci Egyetem Comenius Tanítóképző Főiskola Kara, a BTK Kulturális és Vizuális Antropológia Tanszéke, a Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Főiskolai Kara, Néprajzi, Növénytan és Romológia Tanszéke, a Református Teológiai Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciója, a Romológiai Kutatóintézet, a Szekszárdi Roma Kisebbségi Önkormányzat, a Szlovák Kutatóintézet, a Tolna megyei Honismereti Egyesület, a Wosinsky Mór Múzeum Szekszárd, több megyei, települési és kisebbségi Önkormányzat támogatásával meghirdeti

a 2000. évi IV. Országos Kisebbségi Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázatot

Pályázni lehet az alábbi témakörben: néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári gyűjtést tartalmazó munkákkal, melyek még nyomtatásban nem jelentek meg és más pályázaton nem vettek részt.

Terhesség-, szülés-, gyermekágy-, keresztelés-, csecsemőápolás- és gyerekevelés,

Népi vallásosság, Népi növényismeret, Hogyan tükröződnek a történeti események a népi emlékezetben,

A nő helyzete a társadalomban.

- bolgár,	- magyar,	- szerb,
- cigány,	- német,	- szlovák,
- görög,	- örmény,	- szlovén és az
- horvát,	- román,	- ukrán
- lengyel,	- ruszin,	- népesség körében.

2000. évi IV. Országos Cigány Néprajzi és Nyelvjárási Gyűjtőpályázat

Pályázni lehet cigány néprajzi és nyelvjárási témájú, eredeti helyszíni, vagy levéltári gyűjtést tartalmazó munkákkal, melyek még nyomtatásban nem jelentek meg.

Kiemelt témakör:

Terhesség-, szülés-, gyermekágy-, keresztelés-, csecsemőápolás- és gyerekevelés, Népi vallásosság, Népi növényismeret, Hogyan tükröződnek a történeti események a népi emlékezetben. A cigány nő helyzete a cigány társadalomban.

Ajánlott témakörök:

- családtörténetek,
- hagyományos foglalkozások,
- lakáskultúra,
- népviselet (rég. fényképek, albumok gyűjtése, adatolása) leírása,
- emberélet fordulóihoz fűződő népszokások (születés, keresztelés, párválasztás, lakodalom, halál-temetés-gyász, stb.)
- hiedelmek, szokások,
- a vallási néprajz, vagy annak bármelyik részterülete,
- gyermekjátékok,
- népzene egy-egy település vagy személy népdalkincsének összegyűjtése,
- népi növényismeret,
- népi orvoslás,
- néprajzi témájú archív felvételek és adatolt családi fotóalbumok gyűjtése,
- vagy a népi kultúra bármely területének feldolgozása.

Díjtételek:

díj	I.(Ft)	II.(Ft)	III.(Ft)	IV.(Ft)
felnőtt	30.000	20.000	15.000	10.000
ifjúsági I.	20.000	15.000	10.000	5.000
ifjúsági II.	15.000	10.000	7.000	5.000

Cigány témájú pályázatnál még az Erdős Kamill díj kerül kiosztásra a legjobb gyűjtők számára:

felnőtt (18 év felett)	50.000
ifjúsági (középiskola) I.	30.000
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000

A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatartathatók. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek!

A pályázatot három azonos (– az első három példányt! –) példányban kérjük beküldeni a **Romológiai Kutatóintézet H-7101 Szekszárd, Pf. 12** címére.

Beküldési határidő: 2000. augusztus 1. A pályázathoz külön borítékban kérjük mellékelni a pályázó nevét, foglalkozását, pontos címét, telefon illetve fax-számát. A határidőn túl beérkező pályamunkák 2000-ben díjazásban nem részesülnek. A pályázat eredményhirdetésére 2000 októberében kerül sor, melyről minden pályázót értesítünk.

A pályázni kívánóknak minden szakmai segítséget megadunk, – így pl. a „terhesség, szülés, gyermekágy...” témakörben a gyűjtés és pályázatírás időtartamára kölcsönözzük Temesváry Rezső: Előítéletek, népszokások és babonák a szüléskor körében Magyarországon (Bp. 1899.) c. könyvének fénymásolatát.

Bővebb felvilágosítást, szakmai segítséget levélben a Kutatóintézet címén, ill. (36) 74/317-369, 20/9-549-851, 72/327-622/4944, (4773) telefonszámon dr. Gémes Balázstól kaphatnak.

Díjtételek:

díj	I.(Ft)	II.(Ft)	III.(Ft)	IV.(Ft)
felnőtt	30.000	20.000	15.000	10.000
ifjúsági I.	20.000	15.000	10.000	5.000
ifjúsági II.	15.000	10.000	7.000	5.000

Erdős Kamill díj a legjobb gyűjtő számára:

Díjtételek:

felnőtt (18 év felett)	50.000
ifjúsági (középiskola) I.	30.000
ifjúsági (14 éves korig) II.	20.000

Az első helyezettek közül évente mindhárom kategóriában egy Erdős Kamill díj kerül átadásra. A pályadíjak a pályázatok színvonalától függően megoszthatók, illetve visszatartathatók. Nem pályázhatnak múzeumban vagy néprajzi intézményben dolgozó szakemberek! Egy pályázó több témakört is feldolgozhat.

A pályázatot három azonos példányban a **Romológiai Kutatóintézet címére H-7101 Szekszárd, Pf. 12** kérjük beküldeni.

Beküldési határidő: 2000. augusztus 1. A pályázaton fel kell tüntetni a szerző nevét, pontos címét, foglalkozását. A határidőn túl beérkező pályamunkák 2000-ben díjazásban nem részesülnek. A pályázatok eredményhirdetésére 2000 októberében kerül sor, melyről minden pályázót értesítünk.

Bővebb felvilágosítást, szakmai segítséget levélben a Kutatóintézet címén, ill. (36) 74/317-369, 20/9-549-851, 72/327-622/4944, (4773) telefonszámon dr. Gémes Balázstól kaphatnak.

A Palacsinta hangja

(részletek)

Pár éve történt, hogy egy budai ház alagsorában, ahol hetenként néhány tanár összejárt egy kis beszélgetésre, kezembe került egy színes iskolaújság, a „Palacsinta”, a tiszabői Freinet-műhely újságja. Ám ez a füzetecske távolról sem hasonlított a mindenki által jól ismert iskolaújságokra. Meséket és álmokat olvastam egy távoli faluról, ahol a nagy Mága család lakik a Tisza-folyó partján, mindenki szörnyen szegény, és az évek során csak egyre szegényebb lesz. Ebben az ütött-kopott falucskában tanít a híres-neves, borzas hajjú, piros arcú, nagy dumás **Imrei István**, aki feneketlen táskájából a legkülönbébb kincseket tudja előhalászni: gitárt, ceruzát, fetéket, nyomdagépet, és máris készülhet a Palacsinta. Feri gitározik, **Túró Zoli** énekel, **Edi** írja, **Emi** rajzolja, és ha minden összeállt, az osztály nyomtatja. Ez hát a Freinet-műhely, a 4. b osztály, ahová a falu népének is legszegényebb gyermekei járnak, és míg ez a híres-neves tanító nem jött el hozzájuk és nem hozta el a százéves nyomdagépét, senki nem tudott mást róluk, csak azt, hogy ők a világon a legmegátalkodottabb gyerekek. Most viszont a Palacsintát az egész világ olvassa, és benne leírhatják, nem ám csak azt, amit az iskolában szokás, hanem amit igazán gondolnak, amit álmodtak előző este, vagy ami éppen csak úgy az eszükbe jut. Úgy mint egy naplóban, csak közösen írják, aztán minden hónapban egyszer megengedik, hogy a kedves olvasóközönség is belétekinsen. Lehet, hogy kissé furcsálják a szavakat benne, de hát arrafelé így beszélnek a cigányok. És vannak hibák is az írásban, de csak legyenek, senki ne mondja, hogy nem ők írták.

Szóval, miután elolvastam, és eldöntöttem, hogy könyvet készítek a Palacsintákból, arra gondoltam, nem csak egybekötöm az írásokat, hanem át is rendezem aszerint, hogy kik írták, vagy hogy miről szólnak. Így állt össze a könyv, aminek most már új nevet is kellett találnom. Az osztály zenészei Palacsinto Glaszo néven lettek híresek országszerte, ami annyit tesz: a Palacsinta Hangja. Ezt választottam címnek, hiszen olyan volt az újság a gyerekeknek, mint a gitárszó.

Meghívom hát a kedves olvasóközönséget az Óperenciás tengeren is túlra, ami persze nincs is annyira messze, és nem is az üveghegyeken van túl, hanem csak a saját látóhatárukon.

(Wizner Vég Balázs)

Egy asszony meg egy ember

Egyszer apukám elment fát szedni. Két nap alatt megszedett egy zetor fát. Haza jött. Nagyon fáradt volt, és lefeküdt. Amikor felkelt, azt mondja anyukámnak, megint megy fát szedni. Anyukám monta neki, ne menjen, nem szabad, de mégis ment. Megint megszedett egy zetoral fát és lett két zetoral. Másnap mondja anyukám az apukámnak: most nem megy fát szedni? Nem ment.

(Burai Feri)

A tanárnéni és a tanár bácsi

Amikor iskolába mentem, este lefeküdtem, reggel felkeltem felöltöztem megmosakodtam fésülködtem el-indultam az iskolába. Beesett az eső, tanár bácsi megkért,

hogy törölj fel aztán töröltem. Kört csináltunk, tanár bácsi mesélt aztán feladatot adott. A Farkas Zoli felált az ablakra. Be akarta csukni és kitörte az ablakot. Mikor a tanár bácsi megláta ideges lett. Haza külte mind a négy fiút és a tanár bácsi is hazament a Gyöngyikenénihez. A Gyöngyikenéni megláta a tanár bácsit: miért vagy szomorú? kérdezte. A négy fiu miatt. A Farkas Zoli ki vágta az ablakot.

(Mága Erzsébet)

Farkas Zoli

Farkas Zoltán vagyok, Tiszabőn lakom Négy testvérem van. Szeretek futni súlyozni, karatézni és iskolába járok. Szeretek dolgozni, nőzni barátkozni, tornázni szögelni, focizni, játszani. Apukám autószerelő, a testvérem karatés, tanít engem és két lánytestvérem is van egyik fodrász a másik lottós. A szüleim jók hozzám, néha veszekedem. Apámmal szoktam menni a kocsmába. Anyámmal néha elmegyek a boltba. Én ha verekedem, akkor egyből kinyujtom a nyelvemet. Ha én velem jó tesznek, akkor én is jót teszek vele. Aki rossz hozzám akkor én is. És egyből felkapom a vizet. Én kívülről olyan vagyok, kicsit barna a bőröm, hosszú a hajam, és nagy a fülem és sovány vagyok. A ruhám ebben a pillanatban kék és lila. Szeretek gépelni és focizni. Értek a biciklihez és valamennyit a kocsinhoz. Nekem tetszenek a lányok és tetszik a Gabinak a kecske szakállja. Én úgy élek, hogy fél nap vagyok az iskolába. Mikor meg nem kell menni, akkor elszoktam menni Gabival csuszlizni és gépelni. Az érzésem: magamhoz kicsit rossz vagyok. Néha felkapom a vizet, akkor kiszoktam menni a kutyámmal és beszoktam szólni Gabinak, hogy gyere, megyünk sétálni. Ha kijárom a nyolcadikat, akkor autószerelő szeretnék lenni. De még nem olyan biztos. A tanár bácsi azt mondta, ha odafigyelek az órára, akkor lehetek. Azt mondta a tanár bácsi ő fog engem nyolcadikig tanítani. Amikor kijárom az iskolát, akkor segít abban, hogy autószerelő legyek. Akkor a tanár bácsi nagyon fog hiányozni. Ha nem leszek autószerelő, akkor valamilyen más szerelő leszek. Két évig tanuló, aztán megyek katonának. Leszerelés után visszamegyek a szakmámhoz. Megnősülök és lesz családom. Lesz szép házam, kocsim és a családomnak tudok enni adni. Megfogadtam, hogy ha lesz rá pénzem, veszek magamnak egy gitárt, így meg tudok nyugodni a földben.

Mága Edi

Hogy milyen a Panni? Szép, csinos és mindig mosolyog és magas nagy szemű kis orrú is szájú és a haja természetes göndör és a válláig ér, és aranyzőke. Ő a legszebb az osztályban, mindenki őt dicséri mert olyan gyönyörű. Bámulatos!

Palatinus-könyvek, 1999

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek! Szeretettel köszöntünk benneteket!

Február eleje ismét izgalmat hozott életekbe! Ugye? Persze, hisz az iskolai munkátok, a tanulás eredményeit kaptátok kézbe az ellenőrző könyvekbe beírva. Ilyenkor mindannyian megtudjátok, hogy mely tantárgyakat kell szorgalmasabban tanulnotok!

Na, de most egy kicsit tegyétek félre a tanulnivalót és szórakozzatok a rejtvények, fejtörők világában!

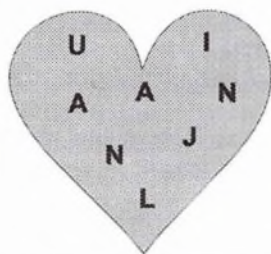
Gondolkozz!

Hogyan kerülhet az óriási uborka a kisszájú üvegbe?

Gondolj a konyhakertre! Tippjeiteket küldjétek be Szerkesztőségünkbe!

Februári névnapok

Kakukktojás

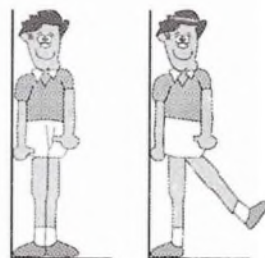

botfűl
hanyathomlok
négykézláb
tengerszem

A szóoszlopban lévő szavak közül egy nem illik a sorba. Melyik az, miért?

Falhoz állítás!

Álljatok sorba a fal mellé, ahogyan a rajzon lájátok!

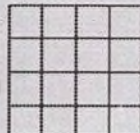
①

②

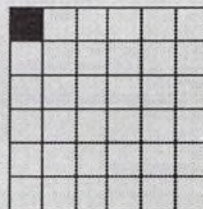
Próbáljátok oldalra emelni a külső lábátokat, ahogyan a kettes számú rajzon lájátok. Válaszolatok sikerült-e?

Mesefigurák figurák

ezzel látunk →
száj másképpen →
már nem érdekli →
régli kor →

zárszerkezet →
kisebb lesz valami →
tanárok között van →
főleg fiúk, de lányok is viselik →
súlyt határoznak meg vele →
jó, udvarias gyerekekre mondjuk →

Ha a meghatározásokat ügyesen írjátok be a négyzetekbe, akkor a jobb felső sarokból kiindulva, átlósan mesefigurákat kaptok megfejtésül!

A rejtvényekhez jó szórakozást kívánunk

Az oldalt összeállította: Bujdosó Jánosné

A jövő nemzedékéért

A Phralipe kisebbségi tanácskozást szervezett a roma-gyerekek oktatásával, nevelésével kapcsolatosan Mezőkövesden. A tanácskozást kezdeményező **Osztójkán Béla** és felesége **Dr. Szőke Judit** a Józsefvárosi Tanoda irányítója, meghívta **Farkas Flóriánt** az Országos Cigány Önkormányzat elnökét, továbbá az elnökhelyetteseket, a cigánygyerekekkel foglalkozó tanítókat, tanárokat és több kisebbségi önkormányzat vezetőjét is. A jelenlévők megvitatták, miként lehetne a legjobb eredményt elérni a roma gyerekek oktatása terén.

Egyebek között felvetődött, hogy a pedagógusokat illetve a leendő pedagógusokat jobban fel kellene készíteni a roma problémák kezelésére. Az nem lehet megoldás, hogy a nehezen kezelhető gyerekeket egyik iskolából a másikba rakják. Fontos, hogy a pedagógus ne előítéletekkel közeledjen a roma gyerekek felé. Abban mindannyian egyetértettek, hogy a roma gyerekeket nem szabad elszakítani a magyar gyerekektől, mert az oktatás együtt mindenképpen hatékonyabb.

Farkas Flórián nagy segítséget, megoldást lát abban az együttműködésben, amelyet az Oktatási Minisztérium és az Országos Cigány Önkormányzat kötött az elmúlt évben.

km

Élő remény

A napokban jelent meg az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány kiadásában **Rácz Lajos** Élő Remény című, Zsoltárokat tartalmazó kötete. „*Rácz Lajos Zsoltárai szerencsésen örvözik a roma kultúra legnemesebb hagyományait a Biblia képi és jelképi világával. A költő élénk színei olyanok, mint a cigány lányok suhogó tarka szoknyái, gondolatai viszont olyan mélyek, mint a rejtélyes teremtmény, az ember titkai.*” – írja a költőről az előszóban **Görbicz Tamás**.

A kötet megvásárolható a szerzőnél, akinek címét az érdeklődők részére szerkesztőségünk megadja.

Aki tud segítsen!

A Kázmárki Cigány Kisebbségi Önkormányzat vezetősége az alábbi kéressel fordul a segíteni tudó olvasók felé!

Kázmárk község cigánysága nagy szegénységben él. Mindennemű segítséget hálás köszönettel vennének. Elsősorban élelmiszer és ruhaadományokra lenne nagy-nagy szükségünk!

A segíteni tudók jelentkezését az alábbi címre várják: Cigány Kisebbségi Önkormányzat Kázmárk.

Horváth Gábor

Kisebbségi Önkormányzat titkára
3831 Kázmárk

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj

egy évre: 1176 Ft,

fél évre: 588 Ft,

negyedévre: 294 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetési díját a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:

**5000 Szolnok,
Aranka utca 3.**

**Telefon:
(06) 56/372-269**

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

JOGVÉDŐ IRODÁK

Nemzeti és Etnikai Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Dr. Furmann Imre**

Cím: 1537 Budapest 114. Pf.: 453/269

Telefon: 303-8973, 314-4998

Szolnoki Kisebbségi Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Dr. Pálfi Miklós**

Cím: 5000 Szolnok, Kossuth tér 1.

Telefon: (06) 56/411-205

Cigányok Jog- és Érdekvégyesítő Irodája

Irodavezető: **Dr. Kosztics István**

Jogsegélyszolg. vezető: **Dr. Szelestey György**

Cím: 7621 Pécs, József A. u. 4.

Telefon: (06) 72/325-558

Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Irodája

Irodavezető: **Dr. Pánczél Márta**

Cím: 1084 Budapest, Tavaszmező út 6.

Telefon: (06) 1/313-18-87

Roma Polgárjogi Alapítvány Jogvédő Iroda

Irodavezető: **Horváth Aladár**

Cím: Budapest VIII., Dob u. 105.

Telefon: 352-4500, 352-4502

Pentru Voj - Tiértetek Zala Megyei Kisebbségek Jogvédő Szervezete

Jogász: **Dr. Hard Ferenc**

Cím: Zalaegerszeg, Kossuth út 43. I. emelet

Telefon: (06) 96/330-479

DROGMEGELŐZÉS

„Nem a világi jókat megtagadni,
de józan ésszel vele élni tudni,
a bölcsességnek titka és jele.”

(Berzsenyi Dániel)

**Tapasztalatok szerint a legtöbb
gyermek nem kerül tartós kapcsolatba
a drogokkal,**

**de sajnos nem elkerülhetetlen,
hogy ez minden esetben így legyen.**

**A mai fiatalok korábban és
könnyebben jutnak élvezeti cikkek
közelébe, mint 20 vagy 30 évvel
ezelőtt.**

**Újabb szerek jelentek meg,
a normák, az értékek is megváltoztak.**

**A fiatalok számára szükségessé
és lehetővé vált, hogy nyitottabbak
és egyben óvatosabbak is legyenek,
mert választási lehetőség
előtt állnak. Ezen alternatívák egyike,**

**hogy kipróbálják-e és ha igen,
hogyan az élvezeti cikkeket.**

**Ha a válasz igen,
a szülők igen nehéz helyzetben
érezhetik magukat.**

Kiket veszélyeztet a drog?

A fiatalokkal meg kell értetnünk, hogy mindennek megvan a maga ideje. Ami nem veszélyes felnőtt korban egy kifejlett szervezetnél, az másként hat a fejlődő szervezetre. Mindenben ismeri kell a mértéket (például édességek fogyasztása). Aki nem tanul meg uralkodni magán gyerekként, az nem fog tudni határt szabni vágyainak felnőttként sem. Nem a drog az alapvető probléma, hanem a droghatással visszaélő ember.

Kit veszélyeztethet a drog?

Bárkit, nemtől, iskolai végzettségtől, családi háttértől, iskolatípustól, intelligenciától függetlenül, ha a személyiség nem elég erős, hogy ellenálljon a kísértésnek. Minél több kockázati tényező van jelen egy személy életében, annál nagyobb az esély arra, hogy veszélyeztetetté váljon.

Az élvezeti cikkek fogyasztásának kérdésével, az esetlegesen felmerülő problémák kezelésének módjaival foglalkoznunk kell, ez a nevelés része.

A „Drogmegelőzés az iskolában” című tanulmánykötetben a fiatalok drogfogyasztási szokásainak okait elemzik a szerzők. A felmérésekből az derül ki, hogy a fiatalok nagy része már közelébe került a drogokhoz, de a legtöbben a kipróbálási idő után felhagynak fogyasztásukkal. A társadalmi minták – dohányzási, gyógyszer- és alkohol-fogyasztási szokások – erősen rögzülnek a tudatukban. Gyakran fiatal felnőttként válnak szenvedélybeteggé, mert konfliktuskezelő, önvédelmi reflexeik nem alakultak ki kellőképpen. Ezért fontos már az iskolában módszeresen foglalkoznunk a megelőzéssel. Bár az eredmények nem látványosak, mégis az egész társadalom érdekét szolgálják.

Minden fiatalnak előbb vagy utóbb meg kell hoznia azt a döntést, hogy nem fog alkoholt, vagy más hasonló drogot fogyasztani. Míg azonban az alkohol-fogyasztás és a dohányzás „kísérletezési” fázisába a legtöbb szülő előbb-utóbb belelát, addig a tiltott drogok (marihuána) fogyasztása ennél sokkal nyugtalanítóbb, hogy a legfrissebb „party-drogokról” (Speed, Extasy) ne is beszéljünk.

Miért és hogyan fogyasztanak a fiatalok drogot?

- Lázadni akar, megbotránkoztatni a környezetét. (Feltűnési vágy.)
- Baráti csoporthoz tartozás jele. (Kötődés.)
- Kockázatot akar vállalni. (Játszik a tűzzel, mert izgalmas.)
- Szórakozáshoz tartozó szokásból. („Gang-szellem”.)
- Elismerést vált ki társaiból. (Ez jelenti a „felnöttséget”.)
- Divatból. (Az újdonság varázsa.)
- Az éjszakai élet része ez a tombolás. („Egyszer élünk!”)
- Menekül a társadalmi valóságból. (Lazítani akar.)
- Aránylag könnyű hozzájutni, hamar hat. (Rövidutas megoldás.)
- Rövid távra megoldja a problémákat. (Látzatmegoldás.)
- Új élmények kergetése. (Kalandvágy, kíváncsiság.)
- A felnőttiség jele. (Önálló döntés.)

- Unaloműző. (Pótszer.)
- **Csak!**

Milyen módon élvezheti ezeket a szereket? Ihatja, eheti, lenyelheti, szűrhatja, stb. Ezernyi módja van annak, hogy az ember a központi idegrendszerét manipulálhassa, s kémiai úton szerezzon örömet magának. Rövidutas megoldások ezek, s mindenkinek tudnia kell, hogy előbb vagy utóbb a halálhoz vezet az út!

A droghatással való visszaélés veszélyei

Egészségügyi veszélyek:

- szervi károsodások (belső elváltozások, véletlen balesetek során bekövetkező sérülések stb.),
- szellemi leépülés (életesélyek csökkenése),
- keringési zavarok,
- fertőző betegségek (AIDS, hepatitis, egyéb gyulladások),
- rendszeres fogyasztás kényszerének kialakulása,
- túladagolás esetén halál.

Társadalmi veszélyek:

- a fizikai, pszichikai önfeladás (személyiségvesztés, agykárosodás),
- az önkontroll elvesztése (kiszolgáltatottság),
- prostitúció (illegális),
- a munka, a lakás, a társ elvesztése (kirekesztettség, elmagányosodás),
- szembekerülés a társadalmi normákkal (bűnözői vagy csavargó életmód),
- elszegényedés (anyagi gondok, lezúllás).

Bűnügyi veszélyek:

- a kábítószer (vagy egyéb drog) ellenértékének megszerzése, akár erőszakos cselekmény útján is (szükségérzetből adódó kényszeresség),
- az illegális drog behozatalát, terjesztését stb. a törvény bünteti (illegális),
- más személyek fogyasztásra való rábírása (nepperek).

Kökény Kálmán
bűnmegelőzési előadó

Varga László: A skorpió

97